

Списание за екология и горско стопанство ◀ 3 лв.

# ГОРА

2/2015

**STIHL**®

[www.stihl.bg](http://www.stihl.bg)



9 770861 757009

[www.gorabg-magazine.info](http://www.gorabg-magazine.info)



## Инструменти STIHL за работа в гората - за да бъдете винаги добре оборудвани

Не можете да избирате терена, на който ще работите, за разлика от оптималния за нуждите Ви инструмент. Тъй като добрият инструмент означава наполовина по-малко работа, STIHL Ви предлага богат асортимент инструменти и принадлежности за работа в гората, отгледна сеч и всичко необходимо за

измерване и маркиране на дърветата в гората или в градината и селското стопанство. Те се отличават с първокласно качество на използваните материали, добра изработка и конструкция за работа с минимално усилие. За повече информация посетете [www.stihl.bg](http://www.stihl.bg) или най-близкия дилър на STIHL

## Чудесно би било

На международна среща за горите, проведена в началото на демократичните промени у нас, български лесовъд попита свой колега от Франция как се справят с браконьерството в горите. Французинът не разбира въпроса, поиска разяснение. Например, ако някой влиза в гората и товари каруца с дърва, обясни нашият колега. Чужденецът продължи да недоумява: как да влиза някой в гората ей така, при това с каруца, за дърва... Та нали ако му трябват дърва, навярно за камината, почти отвсякъде може да си купи. Годишната на срещата бе 1990-та.

След 25 години въпросът с браконьерството в горите опира до това дали незаконно добитата дървесина е 1, 2 или 5 милиона кубични метра. Официалните правителствени справки се разминават значително с официалните неправителствени.

Безспорно е едно - българската гора е подложена на значителен натиск в ползването на дървесината. Много повече са тези, които държат брадва, а не фиданка в ръка.

За четвърт век в името на съхраняването на зеленото богатство се създаваха и разтуряха горска полиция, горски контролни пунктове, горски централни складове, надзорите ставаха горски стражари, дърводобивът преля в екологосъобразно ползване, охраната - в опазване. Най-новото са създадените в 6-те държавни предприятия 173 мобилни екипа, които наистина в този момент постреснаха нарушителите и браконьерите.

Чудесно би било, ако гражданите на България започнат да приемат гората за общонационално богатство, без да ѝ посягат. Или кметовете и частните собственици да погледнат на горите през очите на своите деца и внуци. И на някоя международна среща, но не след 25 години, да говорим с колегите от Европа предимно за лесовъдство и опазване на горите от болести, насекомни вредители и климатични промени.



2 ..... **Интервю: Доц. Георги Костов - заместник-министър на земеделието и храните: Трябва да се обединим на базата на професионализма**

5 ..... Контрол и опазване на горите в България

13 ..... **Информация**

14 ..... Минимални цени за ползване на дивеч за организиран ловеен туризъм в Република България за периода 01.03.2015 г. до 29.02.2016 г. и Минимални цени за ползване на базите за ловеен туризъм и за услугите за организиран ловеен туризъм и техните териториални поделения по чл. 163 от Закона за горите

16 ..... Структури към Изпълнителната агенция по горите. Държавни горски предприятия - пощенски кодове, названия, ръководители и телефони

19 ..... Справочник на Изпълнителната агенция по горите

22 ..... **80 години Държавно ловно стопанство „Тервел“: Почит към традициите, отговорност пред бъдещето**

25 ..... Фотоистория: Второто годишно общо събрание на Дружеството на българските лесовъди

26 ..... Юбилей

29 ..... **Гост на редакцията: Чл.-кор. Пламен Мирчев: Бунар се копае на едно място**

На корицата  
Снимка Йордан ДАМЯНОВ

Главен редактор:  
инж. БОРИС ГОСПОДИНОВ  
boris@iag.bg  
bbgospod@yahoo.com

Редактори:  
СВЕТЛАНА БЪНЗАРОВА  
banzarova@abv.bg  
(Водещ на броя)

ЮЛИЯ СЪБЧЕВА  
yulia\_sabcheva@abv.bg

Технически редактор:  
инж. ВАНЯ КИСЪОВА-ИЛИЕВА  
vaniakisiova@abv.bg

Дизайн и предпечат:  
ТЕМЕНУЖКА МАРКОВА  
nushkamarkova@abv.bg

Фоторепортер:  
ЙОРДАН ДАМЯНОВ  
jordan.damianov@abv.bg

## Адрес на редакцията:

София 1303, ул. „Антим I“ №17,  
тел.: 988-86-42;  
тел./факс: 988-04-15.  
<http://www.gorabg-magazine.info>  
E-mail: [gora@iag.bg](mailto:gora@iag.bg)

ВІС ТТВВВВ22  
IBAN BG39 TTBB 9400 3121 0404 50  
СЖ „Експресбанк“ АД, клон София.  
Печатни коли 4,5. Формат 1/8 от 60/90.

Броят е погнсан за печат на  
20.02.2015 г. Индекс 20346.

Годишен абонамент - 30.00 лева.  
Отделен брой - 3.00 лева.  
Отпечатано - „Фатум“ ООД

## CONTENTS

- 2 Interview: Assoc. Prof. Georgi Kostov - Deputy Minister of Agriculture and Food: We must unite on the basis of professionalism
- 5 Control and protection of forests in Bulgaria
- 13 Information
- 14 Price-list for organized hunting tourism in Bulgaria
- 16 Structures of Executive Forest Agency. State Forest Enterprises - post codes, managers and phone numbers
- 19 Directory of Executive Forest Agency
- 22 80 years State Hunting Preserve „Tervel“: Respect for tradition, responsibility to the future
- 25 Photohistory: The second annual meeting of the Association of Bulgarian Foresters
- 26 Anniversaries
- 29 Editorial's office guest: Plamen Mirchev

Подробна информация за дейността на Изпълнителната агенция по горите може да намерите на Интернет адрес [www.iag.bg](http://www.iag.bg)

**Доц. Георги КОСТОВ - заместник-министър на земеделието и храните пред сп. „Гора“**

# Трябва да се обединим на базата на професионализма

**- Доц. Костов, оправдан ли е в днешно време интересът на обществото и медиите към горите, особено във връзка с опазването им?**

- В момента сме в период на смяната на модела на управление на горите. Този модел, който съществува в Европа откакто има лесовъдство, и при който отношението на хората към горите „минава през горския“, се нарича силвацентризмус. Затова лесовъдите, които смятат, че правят всичко за гората, живеят с идеята, че я стопанисват многофункционално и в полза на обществото. И в този преходен период това отношение все още съществува. Съвременното многофункционално стопанисване обаче изисква съгласие на всички страни, имащи отношение към гората, а лесовъдът трябва да бъде само фасилитатор, т.е. човек, който обезпечава успешната групово комуникация, но е един от равноправните участниците в процеса, един от актьорите. От друга страна, с нарастването на качеството на живота, потребността на човека да бъде сред природата и да се ползва от всеотранните ѝ функции също нараства. Единственото място, което остава територия на дивата природа, са горите. В наше време те са подложени на огромен натиск - за увеличаване на земеделските територии за производството на храна, за ползване на другите екосистемни функции на горите освен дървопроизводствената. За съжаление никой не е готов да плаща за това.

**- Наводненията у нас изостриха настроенията срещу лесовъдите. Справедливи ли са те?**

- Последните климатични проявления показаха, че от огромно значение са противоерозионната и водоохранната функция на гората. И е добре, че обществеността започва сериозно да обръща внимание и да пита. Това говори за интерес и е причина всички, компетентни по въпроса, да се мобилизират да обясняват какво става в нашите гори. Това би трябвало да доведе и до по-сериозното внимание от страна на управляващите институции - държавни, общински, частни собственици на гори, че начинът на ползване на горите трябва да се промени.

**- Как?**

- Това трябва да стане в две посоки. Първата е свързана с разнообразяването на приходите от горите. Когато искаме да въведем множество ограничения в ползването на дървесина, когато искаме горите да изпълняват всичките си функции, когато искаме да изведем опазването на горите в приоритетна задача, то тогава потребителите трябва да знаят, че това струва пари и изисква инвестиции. Това се нарича запла-



щане на екосистемните услуги, залегнало е в Закона за горите и в момента приключва работата по наредбата за регулирането на тези услуги. Вторият важен момент е внедряване на практиките на т.нар. щадящи природата технологии, или природосъобразното лесовъдство. При тези технологии се ползва дървопроизводствената функция на горите, добива се дървесина за задоволяване на потребностите на обществото, но по методите и технологиите, които включват разновъзрастното стопанисване, лесовъдските намеси с малка интензивност, но по-голяма честота и много други. Бидейки екологично ефективни, те са по-малко икономически ефективни и затова трябва да свикнем с идеята, че дървесината, която добиваме по този начин и предлагаме на пазара, ще бъде по-скъпа. А в момента още страдаме от наследството от недалечното минало, че цената на дървесината трябва да бъде социалнодостъпна.

**- С тези идеи навлизаме в територията на един важен участник в горската верига - фирмите за добив, търговия и преработка на дървесината. Как ще откликнат те на новите правила?**

- Най-тясното място в горската верига е дърводобивът. В продължение на много години с фирмите, добиващи дървесина, не се води политика на подпомагане. Под подпомагане разбираме осигуряване на дългосрочност и прогнозируемост на техния бизнес. Сега вървим в тази посока чрез предлагането на възможност за сключване на дългосрочни договори с дърводобивни-

те компании. На тръжната сесия през декември 2014 г. пилотно бяха „проиграни“ няколко дългосрочни договора за гърводобив - по 3 във всяко от шестте държавни предприятия. Сега се анализират резултатите. До края на април ще бъдат пуснати във всяко едно горско териториално поделение нови дългосрочни договори за добив на гървесина по тарифната такса „на корен“. За да избегнем опасности, срокът на тези договори ще бъде 5 г., а обемите - малки, като няма да надвишават 2000 м<sup>3</sup> годишно. За да се запази конкуренцията, малките обеми ще спомогнат за равнопоставеност между фирмите за гърводобив. Обмисляме и мерки за онези псевдофирми, които се явяват като посредници за закупуване на гървесина. Тези мерки ще включват изискване за наличие на преработвателни мощности. И това ще бъде стимул за преработвателите с изградени мощности. Те ще се ползват с известни предимства при закупуването на гървесина, която ще влагат в производството, а не за търговия. Това е и пътят, който ще спомогне за изваждането на първичната преработка на гървесината „на светло“ и до голяма степен ще ограничи корупционните практики.

**- Създаването на специализираните мобилни контролни екипи в 6-те държавни предприятия и техните поделения е залегнало в Програмата на правителството, в частта ѝ за горите. От 1 декември екипите започнаха работата. За какви резултати можем да говорим и какво преценяваме като проблем?**

- Формирането на тези звена е първата стъпка. Престои пълното им техническо окомплектоване. От наша страна са подадени документи за ползване на силовите лампи и за разрешение на специален режим на движение. Хората, които работят в контролните екипи, са с горско образование, минали са необходимата подготовка и упражняват дейността си по Закона за горите, който гласи, че всеки собственик или стопанин на горска територия - в случая държавните предприятия са стопани на държавните гори, трябва да осигури опазването им. ИАГ и горските инспектори към РДГ са контролни органи, които следят за опазването на всички горски територии и спазването на закона в тях, но не са орган за опазване. Мобилните екипи упражняват своята дейност на територията на съответното предприятие. Ефектът от дейността им, включително и икономическият, ще се види поне след половин година. Броят на проверките, извършени от декември до началото на февруари, надхвърля 18 000, но би трябвало да се зарадваме, че не са „хванати“ много нарушители. Това означава, че екипите изпълняват превантивната си роля. За пример ще кажа, че всеки, който види на пътя колата на КАТ, натиска спирачката.

Присъствието на екипите на основните места в горските региони показва, че държавата и контролът са там. Няма как в нашата страна, в която години наред обществото страда от слаба икономика, лоши политики, от недоверие и негативизъм, горите да останат райско кътче. Горите ни ще бъдат такива, каквото е обществото. Но ние сме длъжни да тръгнем към промяна в това отношение.

Проблемът може да се окаже липсата на контрол в недържавната горска собственост. Затова въпросът е да осъществим по-добър диалог с частните и особено с общинските собственици на горските територии.

Има положителни примери за компетентното управление и опазване на горите - общинска собственост, и единият от тях е Община Ветово. Има и негативни примери като Община Малко Търново.

**- За да е по-ефикасен контролът по цялата верига, ще спомогне и системата за издаване на електронен превозен билет при транспортирането на гървесина в реално време. Въвеждат се и контролните пластини. Какво друго е необходимо?**

- Системата в скоро време ще стане факт във всички поделения. В момента се провеждат търговете в държавните предприятия за необходимата техника. Следващата стъпка ще бъде промяната в Наредбата за сечите, с която ще се промени характерът на маркирането. Вече изискахме възстановяване на съвещанията по маркиране, които по-правилно би трябвало да се наричат съвещания по стопанисване на горите, но самото маркиране, което е най-важната част от лесовъдството, да не продължава по остарелия начин. Предложението е да се премине на маркиране с пластини и на гървета в сечището. Може би не е оправдано всички сортименти да се маркират с пластини, но ценната гървесина - задължително. Засега това е доказан начин за контрол, който се извършва само на временен склад, след като гървесината е отсечена и готова за транспортиране. Маркирането в сечището ще предотврати много нарушения, но съответно ще вдигне с малко цената на гървесината, защото по-сериозно контролираните лесовъдски практики са и по-скъпи. Това е нормално и е световна тенденция. Във връзка с изграждането на системата за издаване на превозен билет и електронен дневник за обектите за търговия и преработка на гървесината, т.е. за потребителите по чл. 206 от ЗГ, е важно да кажем, че софтуерът за поддръжката на електронните дневници ще бъде даден безплатно.

За опазване на горите на ниво ДГС/ДАС ще се пристъпи към възстановяване на охранителни участъци.

**- Необходими ли са законодателни промени по отношение на контрола и опазването на горските територии, както и други промени в Закона за горите?**

- За дейността и легитимността на контролните екипи не са нужни законодателни промени. Кое не значи, че не са необходими други промени в Закона за горите, който като система работи, но в процеса на прилагането му се видяха някои слабости. Би било добре всички заинтересовани страни да дават своите предложения, като да се запазят духът и целите на закона, който е едно цяло и промените не трябва да се правят „на парче“. Задължително е и широкото обсъждане на предлаганите промени. Има предложение от страна на бизнеса и заинтересованите организации за промени, свързани с възможността за инвестиции в горските територии и за съвместна дейност между държавата и инвеститори, т.е. публично-частните партньорства.

**- Налаганите парични санкции с наказателни постановления са в рамките на няколко милиона лева, а събираемостта е 10-15 %, за което се посочват много причини. Какво би трябвало да се направи, защото това изостава пря-**

**ко влияе върху ефикасността на контролните дейности в горите, оставя безнаказани нарушителите и определено гразни обществото?**

- Огромен проблем. Наказанието не е важно да е голямо, но е важно да е неизбежно. Само тогава то ще изпълнява своята превантивна функция. Спрели сме се на мярка, която не знам дали ще бъде възприета от всички ведомства - пробацията. Когато нарушителят не може да плати глоба, да я отработи с общественополезен труд. Прилагането на тази мярка не изисква промени в Закона за горите, а в Закона за административните нарушения и наказания, който между другото е от края на 60-те години на миналия век. От наша страна е направено предложение до МВР и Министертството на правосъдието за криминализиране на повече незаконни действия в горите.

**- На кого трябва да се доверява обществеността - на официалните органи или на неправителствените организации, когато данните им не съвпадат? Въпросът ни е следствие на огромните разлики за количеството гървесина от незаконния дърводобив у нас - в официалната статистика на ИАГ и на неправителствената организация WWF например?**

- Истината е, че в България всеки може да каже всичко и да не носи отговорност. Генералното решение в случая е националната горска инвентаризация. Предварителен разчет сочи, че средствата за нейното провеждане няма да надхвърлят 8 млн. лв., което е по-малко от сумата за двегодишното лесоустройство. Какво ни дава националната горска инвентаризация? Дава информация за всичко, като статистическата достоверност се залага предварително в заданието. Данните от нея, качени в интернет, могат да се използват както за научни, така и за обществени цели. Ако отворите сайтовете на горските служби в Германия, Швеция, Финландия, САЩ и други напреднали страни, можете да ползвате данни от националната горска инвентаризация. Що се отнася до казуса, за който говорите, трябва да се прави разликата между незаконно отсечената гървесина и неотчетената, т.е. откраданата. При WWF, според мен, всичко беше в един куп.

**- Съчетава ли се насочеността на държавните предприятия да постигат максимална печалба с поддържането на горите в най-добро състояние и с опазването им, или по-кратко - бизнесът не надделява ли над лесовъдството в момента?**

- Държавните горски предприятия доказаха своята жизненост от създаването си досега. Но е нужно да започнат да мислят държавнически. Трябва да се подобри организацията на формиране и получаване на работната заплата, бизнес планирането, да се овладее маркетингът и да започнат да се извършват онези дейности, които за предприятията са губещи, но обществено необходими. А това е да залесяват, равномерно да провеждат ранните отгледни сечи, да извършват противопожарни мероприятия. В момента държавните горски предприятия се държат като обикновени търговски субекти, като в по-голямата си част извършват само печеливши дейности. Това трябва да се промени. Сега предприятията ще трябва да направят не само финансови планове, а бизнесплано-

ве, свързани с натурални показатели. Много бих искал ръководствата на държавните горски предприятия да изкажат своите мнения за бъдещата им визия.

**- Какво могат да направят държавните предприятия в най-близко време?**

- Още тази година те трябва да успеят да компенсират някои неблагоприятия от миналата година, за които има поне две причини. През зимата имаше добри условия за добив на гървесина, но нямаше пазар, а през лятото и есента, когато пазарът се отвори, не можеше да се добива от силните валежи. В момента има глад за гървесина от всички консуматори в България. Последната тръжна сесия показва повишаване, макар и не драстично, на цените на гървесина. Предприятията трябва да се възползват от тази възможност.

Друг важен момент, който отчитаме като сериозен проблем, е, че предприятията са прекалено „натоварени“ с персонал. Разработени са и в най-скоро време ще бъдат приети критерии за оптималния брой на работещите по щатно разписание в предприятията и техните поделения и тези критерии ще бъдат общи за цялата страна. Намалването на персонала никога не е популярна мярка, но тя е необходима, за да могат предприятията да работят на печалба и да заделят средства за държавнополезни функции на гората, за които вече говорехме, а не само за заплати. Поставили сме си цел от 2016 г. предприятията да инвестират част от печалбата в закупуване на горски територии, което е записано в закона, но досега не е прилагано. Знаем, че голяма част от собствениците на частни горски имоти не се интересуват от стопанисването им и това е един начин за комасиране на горските територии с цел по-правилното им управление. Ако например всяко предприятие инвестира 1 млн. лв. от финансовия си резултат в закупуването, могат да се придобият 10 000 ха гори, ако 1 дка се заплати по 1000 лева. Разбира се това няма да става насилствено, а според закона. За тази процедура ще се наложи промяна в Закона за горите. Тази промяна ще спомогне и за спиране на спекулативните практики в дребноразмерни частни имоти, които се извършват, за жалост, от наши колеги лесовъди на частна практика.

**- Като обобщение - какво е най-важното за горския сектор сега?**

- Да не бъде разделян. За съжаление в годините секторът се дели по всякакви признаци - печеливши и непечеливши дейности, кой в коя структура работи, кой на коя партия „служува“. Когато всички ние изучавахме тази професия - лесовъдската, никой не ни е учил на такава разделяне, защото то е ненужно. Затова лесовъдската колегия трябва да се върне към корените на професията и призиванието. Да бъдат професионалисти, да правят нещата както трябва, да си казват мнението и да не се притесняват, че „отгоре“ някой ще ги накаже за това. За професионалното изпълнение на работа не се наказва, наказва се за нарушения. Имаме страхотни специалисти и искам да им кажа, че ще се постарая да си възвърнем усещането за единство. Горският сектор трябва да бъде обединен на базата на професионализма.

Разговора проведе Светлана БЪНЗАРОВА

## Време за адекватно противодействие

Опазването на горите от незаконни действия е една от 9-те стратегически общоевропейски цели, залегнали в решенията на проведената през 2011 г. в Осло, Норвегия, Министерска конференция за европейските гори. Целта гласи: „Да се предприемат ефективни мерки на всички нива за елиминиране на незаконната сеч и свързаната с нея търговия“. Част от европейските мерки в тази насока е и приетият

преди две години закон, целящ спиране на търговията с незаконна дървесина. Последните изследвания обаче, проведени през 2014 г. в страните членки на ЕС, показват, че борбата

срещу незаконния добив на дървесина и търговията с нея все още нямат значим ефект. Посочва се, че адекватно на целта за опазването на горите от посегателства национално законодателство е прието в 11 страни, а за останалите 17 се отчита, че имат или госта либерални, или неадаптирани към европейските норми закони. България е сред тези страни.

Приетият у нас през 2011 г. нов Закон за горите и подзаконовите нормативни документи понастоящем са основната нормативна база, уреждаща обществените отношения, свързани с опазването, стопанисването и ползването на горските територии в България. Целите на закона са ориентирани към гарантиране на многофункционално и устойчиво управление на горските екосистеми и включват също 9 цели, като първата от тях е опазване и увеличаване на площта на горите. Тя е част от националната рамка за изпълнение на задачите на Министерската конференция и е залегнала в „Стратегически план за развитие на горския сектор в Република България 2014-2023 г.“. Към дейностите по опазването и защитата на горите имат отношение и Законът за лова и опазване на дивеча, Законът за защитените територии, Законът за опазване на околната среда, Законът за биологичното разнообразие, Законът за енергийната ефективност, Законът за енергията от възобновяеми източници.

Новото ръководство на Министерството на земеделието и храните заяви, че опазването на горските територии от незаконни действия, като част от Стратегическия план ще бъде неговият приоритет. На проведената работна среща на 20 ноември 2014 г. в Министерството на земеделието и храните са взети решения за създаването на мобилни контролни екипи за опазване на горските територии в държавните предприятия (ДП). В изпълнение на решенията на работната среща и на основание на чл. 190 от Закона за горите, както и съобразно правилниците за организация и дейността на предприятията бяха издадени заповеди от директорите на 6-те ДП за създаване на мобилни екипи. На 9 декември в ДГС - Карнобат, по време на инструктаж на новите 29 мобилни екипа към Югоизточното държавно предприятие - Сливен, на който присъстваха министърът на земеделието и храните Десислава Танева и заместник-министърът доц. д-р Георги Костов, бе съобщено, че всичките 173 мобилни екипа, с които ще се охраняват горите, вече са сформирани и започва тяхната дейност като проверяващи органи за незаконна сеч на територията на цялата страна. „Мобилните екипи са част от основните мерки за опазване на българската гора. По-тясното сътрудничеството с МВР ще даде адекватен отговор на нарушенията, които се извършват в горските територии“, каза министър Танева. Според нея в последните години опазването на горите е една от болезнените теми за обществото, защото на много места нарушенията са видими. Заместник-министър Костов подчерта, че създаването на мобилните екипи е началото на дълъг път в опазването на горите от системни и крими-



Момент от срещата за опазването на горите в Карнобат



нални дейности и призова кметовете също да бъдат по-активни в процеса, защото имат редица права и отговорности в опазването на горите.

На 21 януари т.г. Правителството прие Програма за стабилно развитие на Република България за периода 2014-2018 година. В частта за горите - приоритет 14.3. „Законодателни мерки за ограничаване на незаконната сеч на българските гори“ и цел 16 са наредени мерки като създаване на мобилни екипи за контрол във всяко държавно предприятие, държавно горско и държавно ловно стопанство (вече изпълнено); създаване на териториални единици за опазване на горите на ниво горско стопанство; създаване и въ-

веждане на система за издаване на електронен превозен билет при транспортирането на дървесина чрез мобилна връзка в реално време; система за издаване на превозен билет и електронен дневник за обектите за търговия и преработка на дървесина; издаване на електронен билет чрез електронната система на ИАГ за временен горски склад; въвеждане на пластици за маркиране на транспортираната дървесина; промяна в Наказателния кодекс, Закона за административните нарушения и наказания и Закона за горите с цел въвеждане на принудителен труд при невъзможност за заплащане на наложените административни наказания.

## Дейността на мобилните контролни екипи в държавните предприятия

### ЮЗДП - Благоевград

От началото на декември Югозападното държавно предприятие предприе комплекс от спешни мерки в съответствие с политиката на МЗХ за повишаване на контрола и опазване на горските територии. Първата стъпка беше създаването на 42 мобилни звена, като 4 от тях в централното управление координират дейността на екипите в териториалните поделения. Всички са оборудвани с автомобили с повишена проходимост, със специален режим на движение, а служителите разполагат със стопалки.

Дейността на мобилните звена е насочена в две основни направления - ограничаване и прекратяване на нарушенията, извършвани от външни лица, и пресичане на местни зависимости и корупционни практики при стопанската дейност в държавните горски и ловни стопанства. Във фокуса на внимание са районите с висока концентрация на нарушения като Ихтиман, Самоков, Белово. Заради активизиране на посегателствата само в Разлог са мобилизирани 13 контролни звена за денонощна охрана на държавните горски територии и частните имоти с площ до 2 хектара.

ЮЗДП разработи вътрешни правила за дейността на мобилните звена с указания за правата и задълженията им, както и за начините на извършване на проверките. Проверяват се както превозните средства, транспортиращи дървесина, така и отделите и подотделите, в които се извършва стопанска дейност. По първото направление ефектът е осезаем. Само за месец и половина мобилните екипи в ДГС - Разлог, са съставили 113 констативни протокола за извършени проверки и 22 акта за нарушения. Конфискувани са средствата и предмета на нарушенията. Идентифицирани са автомобилите и лицата с най-много нарушения. Сред фрапиращите случаи е този с автомобил, задържан и съответно освобождаван от съда 4 пъти, който и сега продължава да извършва на-

рушения. Известни са и рецидивистите в горите, които имат от 4 до 18 акта, но водени от чувство на безнаказаност не спират посегателствата. При оценка и анализ на дейността на мобилните звена важен критерий са не съставените актове, а присъствието на мобилните екипи на място, което има дисциплиниращ ефект върху нарушителите.

Заради зачестилите нарушения и за превенция в най-скоро време ще бъде възстановен Контролният горски пункт на ДГС - Елешница. Той ще бъде оборудван с камера за денонощно видеонаблюдение на преминаващите транспортни средства, натоварени с дървесина.

Необходима е промяна в Наказателния кодекс, която да поставя минимален праг на деянието „престъпление в горите“. При по-маловажни случаи, но с рецидив, както и при съучастие с други лица също е необходимо да се предвидят по-тежки наказания. Поставянето на пластици с уникален идентификационен код на всеки разкроен асортимент е втората мярка за ограничаване на незаконните дейности. Към момента тя действа само в ДГС - Самоков, но съвсем скоро предстои да бъде въведена във всички териториални поделения на Югозападното държавно предприятие.

Инж. Юлий СИРАКОВ  
старши експерт „Опазване на горските територии“

### СИДП - Шумен

В СИДП - Шумен (със заповед № 275/24.11.2014 г.) са създадени 19 мобилни контролни екипа - един в Централното управление на предприятието и 18 в териториалните поделения. Назначените служители отговарят на изискванията, посочени в чл.190, ал.1, във връзка с параграф 1, т. 33 от Закона за горите (ЗГ), които имат правомощията по чл.190, ал. 2, ал.3 и чл. 274, ал.1, т. 2 от ЗГ. На съответните мобилни контролни екипи са предоставени оборудвани авто-

мобили с висока проходимост и специален режим на движение.

Сформираните екипи извършват своята дейност по изготвен график и представят ежеседмично в териториалното поделение информация и приложения към нея констативни протоколи и актове за установяване на административни нарушения (АУАН).

В опазването на горските територии, стопанисвани от ДГС и ДАС на СИДП - Шумен, за периода от 1 до 31 декември 2014 г. мобилните контролни екипи са извършили 633 проверки, включващи обекти за добив на дървесина, превозни средства, ловци и групи физически лица. Разкрити са 54 нарушения, за които бяха съставени АУАН по Закона за горите. Загържани са 2 м<sup>3</sup> фасонирана дървесина, 20.8 м<sup>3</sup> дърва за огрев, 8 каруци, моторен трион и 4 групи инструментата за дърводобив.

От 1 до 27 януари мобилните контролни екипи са направили 972 проверки. Установени са 121 нарушения и съставени 118 АУАН (като по Закона за горите - 114, по Закона за лова и опазване на дивеча - 4). Загържани са 52.95 м<sup>3</sup> дърва за огрев, 9 каруци, 3 моторни триона и 1 ловен уред.

Един от важните приоритети в работата на СИДП - Шумен, е осъществяването на контрол по прилагане на дейностите, засягащи опазването на държавните горски територии. Създадените мобилни контролни екипи ще осъществяват и преки действия за превенция. Те трябва да се стремят да бъдат винаги преди нарушителите в горите.

Въвеждането на система за отчитане в реално време на издаваните електронни билети чрез мобилна връзка, както и въвеждането на допълнително маркиране на дървесината преди нейното транспортиране с пластини с уникален идентификационен номер ще доведат до ограничаване на незаконното добиване и транспортиране на дървесината.

**Инж. Стоян САРОВ**  
началник-отдел „Опазване на горските територии“

## **СЗДП - Враца**

В края на ноември 2014 г. в Северозападното държавно предприятие - Враца, бяха сформирани 23 мобилни контролни екипа за опазване на горските територии. Екипите извършват своята дейност от началото на декември.

За периода от 1 декември 2014 г. до 12 януари 2015 г. мобилните екипи са направили 2746 проверки на обекти за дърводобив, превозни средства, ловци и групи физически лица. Констатирани са 162 нарушения на горското и ловното законодателство, като 141 от тях са разкрити и на извършителите са съставени актове за установяване на административни нарушения. Загържани са следните вещи, предмети и средства на нарушения: обла строителна дървесина - 3.94 м<sup>3</sup>, дърва за огрев - 63.1 пр. м<sup>3</sup>, моторни превозни средства - 3, каруци - 6, моторни триони - 6, и 2 бр. групи инструментата за дърводобив.

Влошеното икономическо състояние на Северозападна България доведе до ниския социален статус на част от местното население и превърна незаконният добив и продажба на дървесина в единствената му алтернатива за препитание. Групите от нарушители са добре организирани и често - агресивни. В повечето случаи наложените глоби остават несъбрани и това подсилва чувството им за безнаказаност. Тези факти ще затрудняват и в бъдеще работата на мобилните контролни екипи за опазване на горските територии. За ограничаване на тези негативни тенденции е необходима съвместна работа на екипите със служителите РДГ и органите на МВР.

Изводът от дейността на мобилните екипи е положителен и засега насоката е правилна - за по-малко от два месеца постоянно присъствие на терен даде добри резултати в опазването на горите на територията на СЗДП - Враца.

**Инж. Александър АЛЕКСАНДРОВ**  
експерт „Ловна дейност“

## **ЮИДП - Сливен**

В Югоизточното държавно предприятие - Сливен, са създадени 29 мобилни контролни екипа (в състав от двама служители с лесовъдско образование), от които 25 в териториалните поделения и 4 към централното управление. Мобилните групи са оборудвани с автомобили с висока проходимост, служебно оръжие, униформено облекло. Предстои закупуването на нови автомобили, опознавателни жилетки, стоппалки. На 9 декември 2014 г. се проведе среща на новосформираните мобилни групи с министъра и зам.-министъра на земеделието и храните, изпълнителния директор на ИАГ и ръководството на ЮИДП, на която бяха разяснени мотивите за създаването им, задачите които ще изпълняват, техните правомощия и задължения.

На 19, 22 и 23 декември на териториален принцип се проведе обучение на мобилните екипи и представители на ръководствата на съответните териториални поделения за координиране на действията, изготвяне на графици за дейността им и извършването на отчетност и контрол от страна на ЮИДП - Сливен.

За периода от сформирването на звената до 14 януари 2015 г. са проверени 68 обекта за добив на дървесина, 320 превозни средства, 2092 ловци и 96 физически лица. Констатирани са 66 нарушения, за които са съставени 61 акта. Дървесината - обект на нарушение, е 28.18 м<sup>3</sup>, конфискувани са и 4 коня, 7 каруци, 2 моторни триона, 3 инструментата за дърводобив, 1 ловно оръжие, 5 амуниции за коне.

За още по-ефикасна работа са необходими промени в законодателството, които ще дадат истински правомощия на мобилните групи. Ние имаме няколко предложения. Във връзка с изпълнение на функциите по охрана и контрол на новосъздадените мобилни групи към държавните предприятия считаме за необходи-

мо в чл. 274, ал.1 от Закона за горите, сред изчерпателно изброените служители, които имат право да съставят актове за установяване на нарушения, да се изброи и тази категория служители. В ал. 2 на същата разпоредба предлагаме служителите от мобилните групи да бъдат посочени като лица, имащи правата по чл. 274, ал. 2, т. 1 и т. 2 от Закона за горите. За осъществяване на ефективна охрана служителите в мобилните групи трябва да се ползват с правата, предвидени в чл. 200 от ЗГ, а също така да бъдат добавени като субект в чл. 201, което ще им позволи да извършват охрана извън обхвата на териториалното си поделение и извън установеното работно време. За издаването на наказателните постановления въз основа на актове, съставени от служители на мобилните групи, предлагаме те да се издават от директорите на съответните ДГС/ДАС, като това се предвиди изрично в чл. 275, ал.1 от Закона.

С оглед стимулиране на събираемостта по наложените глоби с наказателните постановления предлагаме да се предвиди намален размер в процент (например 30 %) на наложените глоби в случай на незабавно плащане на глобата в 7-дневен срок, считано от връчване на наказателното постановление.

Да се предвиди съкратен ред по отношение на разпореждането с вещите, послужили за извършване на нарушението, в случай, когато те са живи животни (коне, магарета и др.).

**Инж. Константин НЕДЕВ**  
зам.-директор на ЮИДП

### ЮЦДП - Смолян

В Южноцентралното гържавно предприятие - Смолян, са създадени 42 мобилни групи по охрана на горите - 38 в териториалните поделения и 4 в централното управление.

За възложената им работа на мобилните групи са предоставени служебни автомобили със специален режим на движение, собственост на ЮЦДП - Смолян. Директорите на териториалните поделения със свои заповеди са определили служителите, които ще осъществяват дейността по опазването на горите. Съставът на групите може да се променя оперативно, в зависимост от производствената натовареност на служителите в териториалните поделения. Всички служители от този списък притежават униформно облекло, както и служебни карти за легитимация при изпълнение на служебните си задължения. Всеки екип е снабден със стоппалка, с надпис „НУТ“ или „ДАГ“, които по Наредбата за контролната служба в горите са действащи до изваждането им от употреба. Ежеседмично директорите на териториалните поделения утвърждават графици за проверки от мобилните екипи. За резултатите от работата на контролните екипи териториалните поделения изготвят писмен отчет. За работата и организацията на мобилните екипи има издадена нарочна заповед от директора на ЮЦДП - Смолян.

От началото на декември 2014 г. до 19.01.2015 г. са извършени 4447 проверки. Проверени са 204 обекта за добив на гървесина, 1921 превозни средства, натоварени с гървесина. Проверени са 2004 ловци и 348 физически лица.

При извършените проверки са констатирани 32 нарушения, за които са съставени АУАН, всички по Закона за горите. Загържани са 21 м<sup>3</sup> гърва за горене и 0.2 м<sup>3</sup> строителна гървесина без документи.

Анализирайки резултатите от дейността на мобилните групи досега, можем да направим няколко извода. Мобилните групи спомагат както за откриване на извършени нарушения в горите, така и за превенция на подобни нарушения. Влияят дисциплиниращо и на служителите на териториалните поделения.

Има възможност да се реагира своевременно на сезонността и честотата на нарушенията, извършващи се в горските територии, като се пренасочват екипите от един район в друг съобразно тяхната динамика.

**Инж. Ботьо АРАБАДЖИЕВ**  
директор на ЮЦДП

### СЦДП - Габрово

На територията на Северноцентралното гържавно предприятие - Габрово, са сформирани 17 мобилни контролни екипа - 13 към териториалните поделения и 4 към централното управление.

Екипите покриват цялата територия на СЦДП - Габрово, през всички дни на седмицата, като дейността им обхваща контрола и опазването на горските територии - гържавна собственост, и горски територии - собственост на физически лица с площ до 2 ха, както и проверки по реда на Закона за лова и опазването на дивеча и правилника за неговото прилагане.

От 5 декември 2014 г. до 15 януари 2015 г. са извършени проверки на 63 обекта за добив на гървесина, 211 превозни средства, 1270 ловци и 48 физически лица. Съставени са 8 АУАН и са конфискувани 3.02 м<sup>3</sup> строителна гървесина, 4.07 м<sup>3</sup> гърва за огрев и 3 каруци. Към посочените данни трябва да прибавим и несъмнения ефект на превенцията.

Предвижда се през 2015 г. да завърши пълното екипиране на служителите от мобилните екипи, съгласно изискванията на Наредба № 1 от 30.01.2012 г. за контрол и опазване на горски територии, както и закупуване на МПС с висока проходимост.

**Инж. Милко ДЕНЕВ**  
експерт „Стопански дейности“

**До 3 февруари 173-те мобилни екипа са извършили 18 833 проверки. Проверени са 1677 обекта за добив на гървесина, 5626 превозни средства, 10 184 ловци и 1364 други физически лица. Съставени са 607 АУАН. Загържани са 353 пр. м<sup>3</sup> гърва, 46 каруци и 20 моторни триона.**

## Контролните екипи дисциплинират нарушителите

През януари, когато екипите бяха работили вече два месеца, потърсихме среща с тях. За дейността на звената разговаряме с инж. Юлий Сираков - старши експерт по опазване на горски територии и координатор на мобилни звена към ЮЗДП. Обяснява, че дейността на звената е насочена, от една страна, към ограничаването на действията на нарушителите в горите, а от друга - на вътрешни корупционни схеми.

„Най-болното е, че голяма част от нарушенията стават с участието на наши колеги, и е време да си го признаем“ - казва той и споделя, че най-често се случва некоректно отразяване на количеството и качеството на натоварената гървесина.

Мобилните контролни екипи ежедневно извършват обход и проверки на територията на цялото предприятие, като при необходимост могат да бъдат командировани извън териториалния обхват на стопанството, към което са назначени. Такъв е случаят с Разлог - за денонощна охрана там са мобилизирани 13 екипа, които трябва да се справят с организираните престъпни групи в района. Оборудвани с автомобили, пригодени за незаконната им дейност, нарушителите се придвижват из гората бързо, секаят и превозват гървесината. Следят местоположението на горските надзиратели и се информират помежду си, за да планират района на поредното посегателство.

„Има хора, на които са съставени 18 акта за последните две години“ - разказват от екипа и подкрепят думите си със списък, в който фигурират 31 имена на нарушители с по няколко акта. - Но представете си какъв ресурс е това от наша страна - нарушителят е залавян 18 пъти на място, има 18 акта, 18 наказателни постановления. Конфискуваме му колата, той обжалва, връщам му я и на другия ден отново е в гората. Не плаща наложеното му административно наказание и единственият изход е да го посети съдия-изпълнител. Един от знаковите случаи е автомобил, задържан и освобождаван от съда 4 пъти, чиито притежател отново продължава да извършва нарушения. „Някои ще се пенсионират на тая „работа“ - шегува се инж. Юлий Сираков и продължава сериозно разказа си за агресия, посегателство срещу слу-



Екипът (отляво надясно): Николай Пехливански - горски инспектор към мобилно звено, инж. Юлий Сираков - старши експерт по опазване на горски територии и координатор на мобилни звена към ЮЗДП, Максим Милушев - горски инспектор към мобилно звено, инж. Димитър Христов - ръководител на областно звено - Кюстендил, към ЮЗДП

жителите, срязани гуми, счупени стъкла и заплахи за семействата им.

Питаме за заплащането на този труд. Членовете на екипите са служители на стопанствата, които със запоев от директора участват в мобилна група. Техните длъжности и съответно заплащане остават същите, но рискът при изпълнение на служебните задължения нараства.

Неуреден докрай остава и въпросът с оръжието. Всяка вечер оръжието трябва да се отчита в стопанството, защото законът регламентира правото на носене и употреба, но не и на съхранение. Освен че стават уязвими срещу посегателства в тъмните часове на денонощието, това забавя реакцията на мобилните групи при погаден сигнал.

Въпреки някои неуредени въпроси, за краткия период, в който работят, мобилните звена отчитат много добри резултати. Идентифицирани са най-честите нарушители и техните автомобили, конфискувани са средствата и предметът на нарушенията. И най-важното - създава се респект към мобилните контролни екипи, а нарушенията по места намаляват. За повишаване на ефективността на контрола от предприятието планират поставянето на камери на главни пътища, които да бъдат свързани с териториалните поделения за денонощно видеонаблюдение. От екипа вярват, че ефектът от работата им ще бъде още по-голям, ако взаимодействащите си институции заработят в по-добър синхрон.

## Мобилното звено продължава традициите в опазването

Мобилното контролно звено към ДАС „Тракия“ - с. Стряма, е създадено през декември 2014 г., но тук това не е новост. Стопанството е изградило традиции в охраната и до 2013 г. е разполагало с дежурни мобилни

групи.

Днес звеното се състои от двама души - Иван Такшаров е помощник-лесничей (отляво на снимката), а Сашо Жековски - ловен надзирател. Работят по сег-

мичен график, утвърден от директора на стопанството и главния инженер. Срецаме ги в местността Момин мост по пътя за Горскостопански участък - Тъмраш, на ДАС „Тракия“. Разполагат с автомобил с висока проходимост със съответните отличителни знаци и специален режим на движение, оборудвани са с теренно облекло, светлоотразителни жилетки и стопналки. Снабдени са с GPS система. През февруари започна електронното въвеждане на всички извършени проверки от мобилните групи, като данните ще постъпват в интернет базираната информационна система на ИАГ. От своя страна, мобилните екипи ще имат достъп до цялата налична в системата информация в реално време. За целта звеното ще бъде оборудвано с лаптоп с интернет достъп.

„Електронизацията ще допринесе опазването и контролът да достигнат необходимото ниво“ - смята главен инженер Атанас Митев.

В своята двумесечна служба звеното синхронизира работата си с горските инспектори от РДГ, извърши-



ват се съвместни проверки. За периода от създаването му на 8 декември м.г. до 22 януари са проверени 31 обекта за добив на дървесина, 67 превозни средства, 52 ловци и 40 други физически лица, установено е 1 нарушение по Закона за горите.

## Контролните пластини доказват ефективността си

Контролните пластмасови пластини, които навлязоха в работата на ДГС - Пловдив, по пилотен проект в края на 2011 г. (за това ви информирахме в бр. 2/2012 г.), вече се прилагат в голяма част от Южноцентралното гържавно предприятие. Потърсихме мнението на специалистите от ДАС „Тракия“ - с. Стряма, за ефективността на контролните пластини, въведени в стопанството през лятото на 2012 година.

На този етап поделенията планират и заявяват необходимите им пластини в зависимост от лесосечния фонд, предвиден във финансовия план, а предприятието организира обществена поръчка за закупуване на пластини за стопанствата на своята територия.

Пластините се поставят от материалноотговорното лице на обекта по време на експедирането на дървесината от временен склад.

В обект 1423, отдел 1099п, който се намира в м. Върховръх, се срещаме с горски стражар Мустафа Арифов и помощник-лесничей Георги Георгиев от ДАС „Тракия“ и Кадри Мандраджи - упълномощен представител на ползвателя - фирма „Буллес холдинг“ ЕООД (сн. 1 отляво надясно). В интерес и на двете страни е представител на фирмата да присъства, което спестява предявяването на претенции от страна на ползвателя за некоректно окачествяване на дървесината. Тримата буквално работят в екип. Преди да бъде натоварен на транспортното средство, всеки сортимент трябва да бъде окачествен,



да му се постави пластина и контролна горска марка (сн. 2). Всяка пластина е обозначена с името на стопанството и индивидуален сериен номер. Материалноотговорното лице на обекта попълва опис, в който се отбелязват номерът на всяка пластина, категорията на дървесината, дървесният вид. Описът е неразделна част от превозния билет, който съдържа обобщена информация за превозваната дървесина и се издава, когато камионът бъде натоварен (сн. 3). В края на деня на електронното устройство се издава уведомителен бюлетин, който се отчита всяка сутрин от материалноотговорното лице заедно с копие от електронните билети и описите. Информацията от превозния билет се подава в РДГ, ЮЦДП и ИАГ. Това прави възможно проследяването на дървесината на всеки етап.



На обекта бе закачена и информационна табела с всички необходими данни за периода на работата, разяснени от главния инженер на ДЛС „Тракия“ инж. Атанас Митев (сн. 4).

В края на всяка календарна година се изготвя анализ за ефективността на този метод на работа. Въвеждането на пластмасовите контролни пластини има голям ефект върху намаляването на деля на незаконно транспортираната дървесина, смята директорът на ДЛС „Тракия“ инж. Илия Симеонов. Преустановена е порочната практика по-скъпата близо два пъти строителна дървесина да се окачествява като занаятчийска и делят на обли занаятчийски материали (ОЗМ) чувствително е намалял.

Количеството и качеството на дървесината може да се проследи от сечището до преработвателния цех, което, от своя страна, увеличава и самоконтрола на фирмите ползватели и служителите на стопанството. Употребата на пластините свежда до минимум възможността от погрешно окачествяване на добитата дървесина. В случай на препенции от страна на ползвателя, се сформира двустранна комисия, която извършва проверка и съставя протокол.

Видимо работата при експедицията се е увеличила, но би могла да се оптимизира, като отпадне задължението едновременно с пластината да се поставя контролна горска марка, смята инж. Симеонов.

Друга възможност дава новият софтуер, с който информацията от описа и електронния билет ще се обедини и по този начин ще се оптимизира работният процес, коментира главен инженер Атанас Митев.

Разходът за закупуването на пластините (13

ст./бр.) не съставлява съществена част от цената на дървесината, но същевременно финансовите загуби за стопанството от незаконен добив и транспорт чувствително са намалели. На практика експертите са категорични - пластините са необходими, и то не само за държавните предприятия, а и за общините и частните собственици на гори, за да се гарантира принципът на равнопоставеност, който е залегнал в закона.

## Ползване на дърва за отопление от домакинствата в България

*Въпросът за ползване на дърва за огрев и продукти от дървесина за отопление в страната е обсъждан нееднократно при срещи на експерти от ИАГ с неправителствени организации от дървопреработващия или екологичния сектор. Посочваните от нас данни за сравнително ниски обеми, ползвани от местното население (от форма 1 на модула за ползване на дървесина на информационната система на ИАГ), не се приемаха от неправителствените организации, които настояваха за нереалистично високи обеми в годишното ползване на дърва за огрев у нас. Затова е необходимо да бъде направен преглед на официални данни от Националния статистически институт (НСИ) и от отчетите ГФ на Изпълнителната агенция по горите.*

По данни от НСИ, свързани с преброяването на населението през 2011 г., домакинствата в България са 3 006 376, със средно 2.4 членове. Броят на обитаемите от тези домакинства жилища почти не варира при последните три преброявания и за 2011 г. е 1 913 496. Жилищата се отопляват с разнообразни из-

точници, като 53.9 % - най-голям дял, заемат дървата и въглищата (няма справка поотделно за дърва и въглища, а са представени комбинирано). Това значи, че малко над 1 млн. жилища се грееят с дърва и въглища. Като имаме предвид, че в някои региони с развит въгледобив - Пернишкия, Кюстендилския, Бо-

## Тема на броя: Контрол и опазване на горите в България

Бовдолския, Маришкия басейн и други, домовете се отопляват преимуществено на въглища, можем да приемем, че не повече от 700 000 обитаеми жилища се отопляват преимуществено с гърва за отопление. В случай че приемем за достоверно популярното сред населението твърдение, че за едно жилище разходът на гърва за зимата обикновено е в рамките на 8 пр. м<sup>3</sup>, трябва да приемем за нормален годишен разход количеството от 5.6 млн. пр. м<sup>3</sup>, или пог 3 млн. пл. м<sup>3</sup>, за цялата страна. За сравнение ще отбележа, че данните от проучване, направено от гържавните горски предприятия за потреблението от домакинствата, снабдявани с гърва за отопление от техните териториални поделения, сочат среден разход на домакинство за зимния сезон в рамките на 6 пр. куб. метра. Тоест, ако около 1 млн. домакинства се отопляват с гърва, се получава същият резултат от около 3 млн. пл. м<sup>3</sup> годишно.

Следва да отчетем и употребата за отопление на други продукти от гървесина - изрезки и остатъци от преработката на едра и средна строителна гървесина в други продукти; гървесни отпадъци от строителни, транспортни и други производствени дейности; мебели, гървесни плоскости и други продукти с изтекъл жизнен цикъл, неподлежащи на рециклиране. Не бива да забравяме и все по-големия дял на отопляващите се с пелети и брикети, произведени и от тези остатъчни продукти. От това може да се заключи, че директно гърва за отопление в нашата страна годишно се ползват в размер пог 3 млн. куб. метра. Данните от отчетите на ИАГ за горските територии (5 ГФ) сочат, че от всички горски територии в страната, независимо от собствеността им, през 2013 г., а и в предходните години, са добити 4 059 094 м<sup>3</sup> от категорията гърва, от които 3 228 321 м<sup>3</sup> - гърва от широколистни гървесни видове. Над 1.2 млн. м<sup>3</sup> от този общ обем гърва са добити в недържавните гори. Трябва да подчертаем, че от средната и гребната широколистна строителна гървесина също се произвеждат основно гърва за отопление (или технологична гървесина) в размер на над 450 000 куб. метра.

Тук следва да отбележим и добива на гървесина (основно гърва за отопление) от площи извън горските територии - в земеделски земи, речни корита, в обхвата на водни обекти, пътища, проводни, в паркове, улици и други урбанизирани територии, както и други случаи на добив, извършван по реда на Закона за опазване на селскостопанското имущество, Закона за водите, Закона за пътищата. От тези площи се добиват значителни обеми топливо, което не влизат в отчета на добитата в горските територии гървесина, като по експертни оценки годишното производство по този ред възлиза на не по-малко от 300 000 м<sup>3</sup>, ползвани от населението за отопление.

С други думи, имайки предвид структурата на нашите гори и традиционно произвежданите количества и асортименти, може да се обобщава, че необходимите количества гървесина за отопление на населението могат да се задоволят с лекота от извършвани-

те в страната законосъобразни сечи в горските територии. При законния добив се произвежда и се реализира съществен обем гървесина от асортиментите „гърва за отопление“ и „технологична гървесина“, който надхвърля значително търсенето на гърва в рамките на 3 млн. куб. метра. За сравнение през 2013 г. гържавните предприятия имаха готовност да предложат на населението директно около 1.4 млн. пр. м<sup>3</sup>, като реално бяха продадени около 1.1 млн. пр. куб. метра.

Обемът на търсения от населението обикновено се ползва от производителите на целулоза, хартия и плочи, а също така се предлага за износ, в случаите на занижен интерес в страната и предлагани по-ниски цени. По данни от големите преработватели на гървесина, ползващи технологична гървесина като суровина за производството си, годишно са им необходими около 1.5 млн. куб. м в условията на не особено голямо търсене на продукцията им. По данни на НСИ реализацията на българска гървесина извън страната е около 700 000-800 000 т годишно, включително в страни от ЕС, като предвид преобладаващия износ на широколистна гървесина с известно приближение може да се приеме за достоверен износ в рамките на около 800 000 куб. метра. Тези данни, дори без да отчитаме добитата гървесина извън горските територии и без да вземаме предвид употребата на други продукти от гървесина, извън необработения гървен материал (изрезки, гървесни отпадъци и др.), правят уравнението на законния добив в горските територии ясно и реалистично: **6.8 млн. м<sup>3</sup> общо гърводобив = 3 млн. м<sup>3</sup> гърва за отопление + 1.5 млн. м<sup>3</sup> трупи за бичене + 1.5 млн. м<sup>3</sup> технологична гървесина + 0.8 млн. м<sup>3</sup> износ.**

Това показва, че големи обеми гървесина, добити извън законния добив от 6.8 млн. м<sup>3</sup>, биха променили картината сериозно. Споменаваните 2-3 млн. м<sup>3</sup> (в някои медии - 5 млн. м<sup>3</sup>) биха изкривили сериозно пазара на гървесина и реално трудно биха могли да се добият и реализират. Само за сравнение ще посоча, че преди 2001 г. (а и през 2009 г.) често е имало години, в които законният гърводобив, извършван с всичките сили и средства на гържавата и предприемачите, е бил в рамките на около 3 млн. м<sup>3</sup> годишно, което само по себе си показва абсурдността на твърденията за незаконни добиви и щети в мащаби, съответстващи на законния гърводобив. Без да омаловажаваме проблема и мащабите на незаконната сеч в страната, считаме за правилно мнението и становищата за горите, изразявани от неправителствените екологични и други организации, да бъдат приемани като коректив за работата на колегията, а не като достоверна информация, върху която да се фокусират медиите.

**Инж. Валентин ЧАМБОВ - началник на отдел „Недържавни гори и контрол върху дейностите в горите“ в ИАГ**

**Материалите подготви екип на сп. „Гора“**

## Българо-швейцарския проект „За Балкана и хората“

На 14 януари бяха обявени междинните резултати по проект „Да свържем опазването на природата с устойчивото развитие на селските райони“, по-известен с краткото си наименование „За Балкана и хората“. На пресконференцията в МЗХ присъстваха министърът на земеделието и храните Десислава Танева и Н. Пр. Денис Кнобел - посланик на Конфедерацията Швейцария в България, проф. Васил Николов - изпълнителен директор на Изпълнителната агенция по селекция и репродукция в животновъдството (ИАСРЖ), инж. Николай Йонов - началник на отдел в Дирекция „Мониторинг на средствата от ЕС“ към Министерския съвет, Герасим Герасимов - програмен директор към Посолството на Швейцария в София, д-р Стоилко Апостолов - управител на Фондацията за биологично земеделие „Биоселена“ и ръководител на проекта, Бертран Сансонанс от швейцарската неправителствена организация „Про Натура“ - експерт по проекта, д-р Росен Баев от Българска агенция за безопасност на храните, Росен Василев от Българска фондация „Биоразнообразие“, Юлия Григорова от WWF и Мирослава Дикова от Българско дружество за защита на птиците.

Десислава Танева изрази задоволството си, че е създадена информационна база данни за над 100 000 животни за 33 породи и предстои да бъде доизградена генетичната лаборатория към ИАСРЖ, благодарение на швейцарското финансиране по проекта. За новия период на Програмата за развитие на селските райони 2014-2020 г. се предвижда увеличаване на бюджета с 30 % спрямо предходния период за агроекологични дейности и биологично производство. Така планираният бюджет възлиза общо на 345 млн. евро. „Много интензивно работим и по Наредбата за остойностяване на екосистемните услуги в горите и се надяваме, че през пролетта ще я представим за обществено об-



Н. Пр. Денис Кнобел (отляво) и Десислава Танева по време на пресконференцията

съждане и тя ще бъде приета“ - допълни още министърът.

В момента в България действат първите схеми на плащания за екосистемни услуги (ПЕС). В една от тях на територията на ПП „Българка“ местна фирма намалява водния отпечатък на продуктите си (количеството вода, което употребява за про-

изводството им) чрез залесяване на нови важни за опазване на водите територии. По проекта са обучени над 155 служители от администрациите, отговорни за защитените територии в България (дирекции на паркове, РИОСВ и НПО). Изнесени са лекции пред повече от 1500 студенти в Биологическия факултет на СУ „Св. Климент Охридски“. На обученията за преработка във фермата и управление на защитени територии в Швейцария са участвали над 50 експерти и фермери, популяризиран са фермерски храни в различни национални и локални събития пред повече от 50 000 посетители.

Българо-швейцарският проект „За Балкана и хората“ стартира през септември 2012 година. Участници в него са 6 български партньори (най-големият е МЗХ) и 4 швейцарски. Териториите, в които се разработва, са седем общини в Западна и Централна Стара планина, два Природни парка - „Българка“ и „Врачански Балкан“, и Националният парк „Централен Балкан“, влизащи в екологичната мрежа „Натура 2000“. Бюджетът на програмата е 7 714 295 лева. За 4-годишното му изпълнение е поставена главната цел да се изгради успешен модел, който да покаже, че връзката между запазването на природата и устойчивото развитие на селските райони в територии с висока природна стойност може да е печеливша.

**Мина ОГНЯНОВА**

## Пресконференция в МЗХ

На 9 февруари в Министерството на земеделието и храните се състоя пресконференция, посветена на развитието на горския сектор. Зам.-министърът на земеделието и храните доц. Георги Костов представи пред журналистическата колегия пакет от мерки, с посочени срокове, в изпълнение на програмата на Правителството за устойчиво и многофункционално стопанисване на горите и за адаптиране на управлението им към променящите се условия на средата и ограничаване на незаконната сеч. В пресконференцията участие взеха от МЗХ - инж. Виржиния Хубчева - директор на Дирекция „Развитие на горския сектор“, от ИАГ - инж. Тони Кръстев - изпълнителен директор, и инж. Красимир Каменов - зам. изпълнителен директор (снимката).

Мерките съдържат: включване на нови над 103 000 ха държавни



територии в категория „защитени“; предприемане на действия за опазването на горските и полските пътища и недопускане на допълнителното им ерозиране; промени в стопанските планове на държавните горски стопанства, засягащи видовете и интензивността на сечите; извършване на промяна в Закона за ДДС, с която временно се въвежда забрана за възстановяване на ДДС на експортирания необработен дървен материал;

ускоряване на дейностите за сертификация на държавните горски територии от сегашните 25 до 80 % за една година.

Зам.-министърът огласи данни за мерки, въведени от МЗХ от края на 2014 г. за опазване на горите и ограничаване на незаконната сеч и първите резултати от проверките, проведени от новите 173 мобилни групи към 6-те държавни предприятия и от горските инспектори към 16-те регионални дирекции по горите към ИАГ. **Т**

# МИНИМАЛНИ ЦЕНИ ЗА ПОЛЗВАНЕ НА ДИВЕЧ ЗА ОРГАНИЗИРАНИЯ ЛОВЕН ТУРИЗЪМ В РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ ЗА ПЕРИОДА 01.03.2015 г. - 29.02.2016 г.

## ЦЕНИ ЗА ОТСТРЕЛ НА ДИВЕЧ

### I. ЕДЪР ДИВЕЧ

#### 1. БЛАГОРОДЕН ЕЛЕН - *CERVUS ELAPHUS L.*

Срок за ловуване:

- мъжки и приплоди - от 1 септември до 31 януари;

- женски - от 1 октомври до 31 декември.

Трофеят се заплаща на база теглото в килограми, измерен с горната челюст.

от 4.01 до 5.00 кг	600 €	+3 €*
от 5.01 до 6.00 кг	900 €	+5 €*
от 6.01 до 7.00 кг	1400 €	+6 €*
от 7.01 до 8.00 кг	2000 €	+8 €*
от 8.01 до 9.00 кг	2800 €	+10 €*
от 9.01 до 10.00 кг	3800 €	+12 €*
от 10.01 до 11.00 кг	5000 €	+30 €*
от 11.01 до 12.00 кг	8000 €	+40 €*
до 12.00 кг	12 000 €	+80 €*

**\*Забележка:** за всеки следващ 10 грама.

За трофеи над 230.00 точки се начислява добавка от 10 % върху цената.

За отстреляна кошуа над 2 г. - 150 €.

Селекционен отстрел:

- до 2 г. - 100 €;

- от 2 до 4 г. с тегло на трофея до 4.00 кг - 300 €.

След 30 октомври се прави до 10 % отстъпка от отстрелната такса за трофейните животни.

За ранен и ненамерен дивеч се заплаща 50 % от стойността на цената на заявения за отстрел.

#### 2. ДИВА СВИНЯ - *SUS SCROFA L.*

##### A. ПОДБОРЕН ЛОВ:

Срок за ловуване: целогодишно.

Трофеят се заплаща на база средноаритметично от дължината на долните зъби.

до 14.00 см	300 €	
от 14.01 до 16.00 см	300 €	+10 €*
от 16.01 до 18.00 см	500 €	+10 €*
от 18.01 до 20.00 см	700 €	+15 €*
от 20.01 до 22.00 см	1000 €	+30 €*
над 22.01 см	1600 €	+60 €*

**\*Забележка:** за всеки следващ милиметър.

За отстреляна дива свиня до 1 г. - 50 €.

За отстреляна дива свиня от 1 до 2 г. - 100 €.

За отстреляна женска над 2 г. - 500 €.

За ранен и ненамерен глиган - 500 €.

За отстрелян глиган над 125 т. по СИС се заплаща 10 % върху цената на трофея. От 1 май до 31 август се прави до 10 % отстъпка от отстрелните такси за трофейните животни.

##### Б. ГРУПОВ ЛОВ (ГОНКА):

Срок за ловуване: от 1 октомври до втората неделя на януари.

Групов лов в ловни дворове към БИСД - от 1 октомври до последния ден на февруари. Трофеят се заплаща на база средноаритме-

тично от дължината на долните зъби.

до 14.00 см	300 €	
от 14.01 до 16.00 см	400 €	
от 16.01 до 18.00 см	500 €	
от 18.01 до 20.00 см	700 €	
от 20.01 до 22.00 см	1000 €	
над 22.01 см	1600 €	

За отстреляна дива свиня до 1 г. - 50 €.

За отстреляна дива свиня от 1 до 2 г. - 100 €.

За отстреляна женска над 2 г. - 500 €.

При лов на гонка такси за празен изстрел, ранен и ненамерен дивеч не се заплащат.

#### 3. ЕЛЕН ЛОПАТАР - *CERVUS DAMA L.*

Срок за ловуване:

- мъжки и приплоди - от 1 септември до 31 януари;

- женски - от 1 октомври до 31 декември.

Трофеят се заплаща на база теглото в килограми, измерен с горната челюст.

Шилар	100 €	
до 2.00 кг	400 €	
от 2.01 до 2.50 кг	400 €	+2 €*
от 2.51 до 3.00 кг	500 €	+4 €*
от 3.01 до 3.50 кг	700 €	+10 €*
от 3.51 до 4.00 кг	1200 €	+16 €*
над 4.01 кг	2000 €	+30 €*

**\*Забележка:** за всеки следващ 10 грама.

За трофеи над 200.00 точки се начислява добавка от 10 % върху цената.

За отстреляна кошуа - 50 €.

За отстрелян приплод - 50 €.

След 30 ноември се прави до 10 % отстъпка от отстрелната такса за трофейните животни.

За ранен и ненамерен дивеч се заплаща 50 % от стойността на цената на заявения за отстрел.

#### 4. МУФЛОН - *OVIS MUSIMON PALL.*

Срок за ловуване:

- мъжки - целогодишно;

- женски - от 1 септември до 31 януари.

Трофеят се заплаща на база средноаритметично от дължината на рогата.

до 50 см	350 €	
от 50.01 до 60 см	600 €	+20 €*
от 60.01 до 70 см	800 €	+50 €*
от 70.01 до 80 см	1300 €	+120 €*
над 80 см	2500 €	+200 €*

**\*Забележка:** за всеки следващ сантиметър.

За отстреляна женска - 50 €.

За отстрелян приплод - 50 €.

За трофеи над 230.00 точки се начислява добавка от 10 % върху цената.

За ранен и ненамерен дивеч се заплаща 50 % от стойността на цената на заявения за отстрел.

#### 5. СЪРНА - *CAPREOLUS CAPREOLUS L.*

Срок за ловуване:

- мъжки - от 1 май до 30 октомври;

- женски и приплоди - от 1 септември до 30 октомври.

Трофеят се заплаща на база теглото, измерено в грамове, като за горната челюст се приспадат 90 грама.

до 200 г	100 €	
от 201 до 250 г	100 €	+1 €*
от 251 до 300 г	150 €	+2 €*
от 301 до 350 г	250 €	+4 €*
от 351 до 400 г	450 €	+8 €*
от 401 до 450 г	850 €	+13 €*
над 451 г	1500 €	+30 €*

**\*Забележка:** за всеки следващ 1 грам. За трофей над 160.00 точки се начислява добавка от 10 % върху цената.

За отстреляна сърна - 50 €.

За отстрелян приплод - 50 €.

За ранен и ненамерен дивеч се заплаща 50 % от стойността на цената на заявения за отстрел.

#### 6. ЕВРОПЕЙСКИ БИЗОН (ЗУБЪР) - *BISON BONASUS L.*

Срок за ловуване:

- мъжки - целогодишно;

- женски и приплоди - от 1 септември до 31 декември.

до 130.00 т.	1650 €	
от 130.01 до 150.00 т.	2180 €	
от 150.01 до 170.00 т.	3270 €	
над 170.01 т.	4350 €	

Трофеят се заплаща на база международната точкова система СИС.

За отстреляна женска - 1650 €.

За отстрелян приплод - 830 €.

За ранен и ненамерен дивеч се заплаща 50 % от стойността на цената на заявения за отстрел.

#### 7. ТИБЕТСКИ ЯК - *BOS MUTUS P.*

Срок за ловуване:

- мъжки - целогодишно;

- женски и приплоди - от 1 септември до 30 октомври.

За отстреляна се заплаща за мъжки и женски - 1200 €.

#### 8. ГЛУХАР - *TETRAO UROGALLUS L.*

Срок за ловуване:

- мъжки - от 15 април до 15 май.

За отстрелян глухар се заплащат 1000 €.

**ДИВА КОЗА - *RUPICAPRA RUPICAPRA L.*** (при спазване на изискванията, предвидени в Закона за биологичното разнообразие)

Срок за ловуване:

- мъжки - 1 декември - 15 януари; 10 април - 10 май;

- женски - 15 септември - 31 октомври.

Трофеят се заплаща на база на международната точкова система СИС.

до 80.00 т.	700 €	
от 80.01 до 85.00 т.	800 €	+30 €*
от 85.01 до 90.00 т.	950 €	+38 €*
от 90.01 до 95.00 т.	1140 €	+65 €*
от 95.01 до 100.00 т.	1465 €	+67 €*
над 100.00 т.	1800 €	+200 €*

\***Забележка:** за всяка следваща точка. За ранен и ненамерен дивеч се заплаща 50 % от стойността на цената на заявения за отстрел.

## II. ДРЕБЕН ДИВЕЧ

**1. ЗАЕК - LEPUS EUROPEUS PALL.** - 30 €.

Срок за ловуване:

от 1 октомври до 31 декември.

**2. НУТРИЯ - MIOCASTOR COYBUS MOL.** - 15 €.

Срок за ловуване:

от 1 ноември до последния ден на февруари.

**3. ФАЗАН - PHASIANUS COLCHICUS L.** - 12 €.

Срок за ловуване:

от 1 октомври до 31 януари.

Фермерно произведени - от 1 октомври до 28 февруари.

**4. ДИВИ ПАТИЦИ, РАЗРЕШЕНИ ЗА ЛОВ** - 6 €.

Срок за ловуване:

от 1 октомври до 31 януари.

**5. ГОЛЯМА БЕЛОЧЕЛА ГЪСКА**

- **ANAS ALBIFRONS SCOP.** - 20 €.

Срок за ловуване:

от 1 октомври до 31 януари.

**6. ЯРЕБИЦА - PERDIX PERDIX L.** - 20 €.

Срок за ловуване:

от 1 октомври до 30 ноември.

Фермерно произведени - от 1 октомври до 31 януари.

**7. КЕКЛИК - ALECTORIS GRAECA CIPRIOTES HARTERT** - 15 €.

Срок за ловуване:

от 1 октомври до 30 ноември.

Фермерно произведени - от 1 октомври до 31 януари.

**8. ГОРСКИ БЕКАС**

- **SCOLOPAX RUSTICOLA L.** - 20 €.

Срок за ловуване:

от втората събота на август до последния ден на февруари.

**9. ГРИВЯК - COLUMBA PALUMBUS L.** - 3 €.

Срок за ловуване:

от втората събота на август до втората неделя на февруари.

**10. ГУРГУЛИЦА**

- **STREPTOPELIA TURTUR L.** - 3 €.

Срок за ловуване:

от втората събота на август до 30 ноември.

**11. ПЪДПЪДЪЦИ**

- **COTURNIX COTURNIX L.** - 3 €.

Срок за ловуване:

от втората събота на август до 30 ноември.

**12. ТОКАЧКА - NUMIDA MELEAGRIS L.** - 6 €.

Срок за ловуване:

от 1 октомври до 31 януари.

Фермерно произведени - от 1 октомври до 28 февруари.

**13. ОБИКНОВЕНА БЕКАСИНА**

- **GALLINAGO GALLINAGO** - 3 €.

Срок за ловуване:

от втората събота на август до последния ден на февруари.

**14. ЧЕРНА ЛИСКА** - 1 €.

Срок за ловуване:

от 1 октомври до 31 януари.

**15. СКОРЕЦ** - 1 €.

Срок за ловуване: целогодишно.

**16. ДИВА ПУЙКА** - 20 €.

Срок за ловуване:

от 1 октомври до последния ден на февруари.

**Забележка:** по договаряне може да се начисли 10 % за ранен и ненамерен дивеч

## III. ХИЩНИЦИ

**1. ВЪЛК - CANIS LUPUS L.** - 220 €.

Срок за ловуване: целогодишно.

**2. ЛИСИЦА - VULPES VULPES L.** - 6 €.

Срок за ловуване: целогодишно.

**3. ЧАКАЛ - CANIS AUREUS L.** - 6 €.

Срок за ловуване: целогодишно.

**4. БЯЛКА - MARTES FOINA L.** - 6 €.

Срок за ловуване: целогодишно.

**5. ЧЕРЕН ПОР - MUSTELA PUTORIUS L.** - 6 €.

Срок за ловуване: целогодишно.

**Забележка:** отстрелните такси включват грането и осоляването на кожата.

## ДОПЪЛНИТЕЛНИ УСЛОВИЯ

**1.** Директорите на държавните ловни стопанства имат право да предлагат пакетни цени след одобрение от директорите на държавните предприятия по чл. 163 от Закона за горите.

**2.** Комисионата е до 15 % от договорените брутни цени.

**3.** Трофеите от благороден елен, елен лопатар и сръндак се заплащат на база тегло, измерено 24 часа след отстрела, почистването и изваряването им. В случаите, когато този срок не може да бъде спазен, от теглото на трофея се приспадат до 5 % за влажност.

**4.** Ловните стопанства гарантират до 15 % точност при отстрела на заявения трофей (без глиган). Когато разликата в гарантираната точност е над 15 %, ловецът може да откаже да придобие трофея и съответно не го заплаща.

**5.** Заявката за лов се счита за потвърдена, когато услугите са предплатени в размер на 30 % най-късно до 10 дена преди провеждането на лова.

**6.** Трофеите от благороден елен с оценка над 250 точки, елен лопатар с оценка над 200 точки, сръндак с оценка над 160 точки, муфлон с оценка над 230 точки и дива свиня с оценка над 140 точки, определени по СИС, не се изнасят от страната до изтичането на 6 месеца от отстрела.

## МИНИМАЛНИ ЦЕНИ ЗА ПОЛЗВАНЕ НА БАЗИТЕ ЗА ЛОВЕН ТУРИЗЪМ И ЗА УСЛУГИТЕ ЗА ОРГАНИЗИРАН ЛОВЕН ТУРИЗЪМ, ПРЕДОСТАВЯНИ ОТ ДЪРЖАВНИТЕ ПРЕДПРИЯТИЯ И ТЕХНИТЕ ТЕРИТОРИАЛНИ ПОДЕЛЕНИЯ ПО ЧЛ. 163 ОТ ЗГ, ЗА ПЕРИОДА 01.03.2015 г. - 29.02.2016 г.

### I. БАЗИ ЗА ЛОВЕН ТУРИЗЪМ

1. Нощувка със закуска, съгласно категоризацията на ловната база:

- в ловна резиденция: единична стая - 50 €, двойна стая - 60 €;

- в ловен дом: единична стая - 40 €, двойна стая - 50 €;

- в ловна хижа: единична стая - 20 €, двойна стая - 30 €.

2. Храноден: обяд - 20 €, вечеря - 20 €.

В цената за храноден се включва консумацията на топли и безалкохолни напитки. Алкохолните напитки се продават по утвърден от директора на съответното териториално поделение ценоразпис, поставен на видно място. В деня на пристигане и заминаване клиентите заплащат реално консумираните обяд или вечеря.

3. Придружителите заплащат пълен размер на пансиона. За деца до 7 години, придружаващи ловците, не се заплаща за нощувка и храна. За деца от 7 до 14 години се заплаща 50 % от цената за нощувка и храна.

### II. УСЛУГИ ЗА ОРГАНИЗИРАН ЛОВЕН ТУРИЗЪМ

**1.** Ловен водач - 50 € на ден.

**2.** Носач - 15 € на ден.

**3.** Цена за групов лов на дива свиня с организация - 80 € за един ловец на ден.

**4.** Цена за групов лов на дива свиня без организация - 30 € за един ловец на ден.

**5.** Моторно превозно средство - 50 € на ден.

**6.** Фотолов с водач - 20 € на ден.

**7.** Ловно куче - 10 € на ден.

**8.** Пансион за ловно куче - 15 €.

**9.** Трансфер (място на пристигане - стопанство - място на отпътуване): за микробус и лек автомобил - 0.7 € за км, но не повече от 300 €.

**III.** Посочените цени са в евро, с включен ДДС. Цените са минимални и държавните горски и ловни стопанства могат да договорят по-високи цени след одобрение от директора на съответното държавно предприятие по чл. 163 от Закона за горите.

**IV.** За ползването на базите за ловен туризъм и услугите за организиран ловен туризъм се допуска заплащане на комисиона до 15 % от договорените брутни цени.

**V.** Всички допълнителни услуги се заплащат по договаряне.

## СТРУКТУРИ КЪМ ИЗПЪЛНИТЕЛНАТА АГЕНЦИЯ ПО ГОРИТЕ (пощенски кодове, названия, звания, ръководители и телефони)

13.02.2015 г.

3500 РЕГИОНАЛНА ДИРЕКЦИЯ ПО ГОРИТЕ - БЕРКОВИЦА - <b>инж. Сашко КАМЕНОВ</b>	0953 8 03 00	4400 РЕГИОНАЛНА ДИРЕКЦИЯ ПО ГОРИТЕ - ПАЗАРДЖИК - <b>инж. Владимир ВЛАХОВ</b>	034 44 55 96
2700 РЕГИОНАЛНА ДИРЕКЦИЯ ПО ГОРИТЕ - БЛАГОЕВГРАД - <b>инж. Иван ГЕРГОВ</b>	073 88 50 09	4000 РЕГИОНАЛНА ДИРЕКЦИЯ ПО ГОРИТЕ - ПЛОВДИВ - <b>инж. Пенчо ДЕРМЕНДЖИЕВ</b>	032 27 50 70
8000 РЕГИОНАЛНА ДИРЕКЦИЯ ПО ГОРИТЕ - БУРГАС - <b>инж. Венелин РАДКОВ</b>	056 84 29 84	7000 РЕГИОНАЛНА ДИРЕКЦИЯ ПО ГОРИТЕ - РУСЕ - <b>инж. Себгалина ДИМИТРОВА</b>	082 82 17 06
9000 РЕГИОНАЛНА ДИРЕКЦИЯ ПО ГОРИТЕ - ВАРНА - <b>инж. Тодор ГИЧЕВ</b>	052 69 29 30	8800 РЕГИОНАЛНА ДИРЕКЦИЯ ПО ГОРИТЕ - СЛИВЕН - <b>инж. Георги РУСЕВ</b>	044 62 29 45
5000 РЕГИОНАЛНА ДИРЕКЦИЯ ПО ГОРИТЕ - ВЕЛИКО ТЪРНОВО - <b>инж. Николой НИКОЛОВ</b>	062 62 00 59	4700 РЕГИОНАЛНА ДИРЕКЦИЯ ПО ГОРИТЕ - СМОЛЯН - <b>инж. Венцислав ФУРЛАНСКИ</b>	0301 6 75 37
6600 РЕГИОНАЛНА ДИРЕКЦИЯ ПО ГОРИТЕ - КЪРДЖАЛИ - <b>инж. Юсеин ЕФЕНДИЕВ</b>	0361 6 58 30	1000 РЕГИОНАЛНА ДИРЕКЦИЯ ПО ГОРИТЕ - СОФИЯ - <b>инж. Росен ПОЛСАВОВ</b>	02 987 00 52
2500 РЕГИОНАЛНА ДИРЕКЦИЯ ПО ГОРИТЕ - КЮСТЕНДИЛ - <b>инж. Здраво ТОДОРОВ</b>	078 55 05 10	6000 РЕГИОНАЛНА ДИРЕКЦИЯ ПО ГОРИТЕ - СТАРА ЗАГОРА - <b>инж. Петър ЗАЯКОВ</b>	042 63 97 37
5500 РЕГИОНАЛНА ДИРЕКЦИЯ ПО ГОРИТЕ - ЛОВЕЧ - <b>инж. Павли БОГДАНСКИ</b>	068 60 38 23	9700 РЕГИОНАЛНА ДИРЕКЦИЯ ПО ГОРИТЕ - ШУМЕН - <b>инж. Тервел СТЕФАНОВ</b>	054 80 07 03

## ДРУГИ ПОДЕЛЕНИЯ КЪМ ИЗПЪЛНИТЕЛНАТА АГЕНЦИЯ ПО ГОРИТЕ

1528 Горска семеконтролна станция - София - инж. Свилена БОЖИНОВА	02 973 11 80	9000 ДПП „Златни пясъци“ - Варна - инж. Юлия ТУМБАРКОВА	052 35 55 61
4017 ГСС - Пловдив - инж. Йорданка АНГЪЧЕВА	032 62 84 67	5930 ДПП „Персина“ - Велене - инж. Стела БОЖИНОВА	0658 3 26 86
1303 Лесозащитна станция - София - г-ч. 9-р Янчо НАЙДЕНОВ	02 988 53 01	2630 ДПП „Рилски манастир“ - гр. Рила - инж. Димитър ГРИГОРОВ	07054 22 93
4017 АЗС - Пловдив - инж. Христо ТОМОВСКИ	032 63 15 53	7000 ДПП „Русенски Лом“ - Русе - инж. Цонка ХРИСТОВА	082 87 23 97
9020 АЗС - Варна - инж. Мария КИРИЛОВА	052 51 06 80	8800 ДПП „Сините камъни“ - Сливен - инж. Ирина ПЕТРОВА	044 66 29 61
4410 Тополово стопанство - Пазарджик - инж. Иван ВАСЕВ	034 44 91 26	8162 ДПП „Странджа“ - Малко Търново - инж. Владимир ДИМИТРОВ	05952 35 91
5250 Опитна станция по възрастващи горскогорбесни видове - Свищов - н.с. инж. Милослав ЯКИМОВ	0631 6 07 43	9700 ДПП „Шуменско плато“ - Шумен - инж. Сашко КУНЕВ	054 80 07 65
8000 Опитна станция по гъбовите гори - Бургас - проф. г.т.н. Динко ДИНЕВ	056 86 09 50	1528 Национална научноизследователска станция по лобно стопанство, биология и болести на гибеча - София - инж. Димитринка СТЕФАНОВА	02 979 08 63
5300 Дирекция на Природен парк „Българка“ - Габрово - инж. Али АЛИЕВ	066 80 88 57	1303 Редакция на списание „Гора“ - София - инж. Борис ГОСПОДИНОВ	02 988 86 42
2880 ДПП „Беласица“ - с. Коларово - инж. Добриел РАДЕВ	07423 20 03		
1303 ДПП „Витоша“ - София - ланд. арх. Снежана ПЕТРОВА	02 988 58 41		
3000 ДПП „Брачански Балкан“ - Враца - инж. Николой НЕНЧЕВ	092 66 58 49		

## ДЪРЖАВНИ ГОРСКИ ПРЕДПРИЯТИЯ

<b>ЮГОЗАПАДНО ДЪРЖАВНО ПРЕДПРИЯТИЕ - Благоевград - инж. Даян ДАМЯНОВ</b>	<b>073 88 42 03</b>	<b>СЕВЕРОЦЕНТРАЛНО ДЪРЖАВНО ПРЕДПРИЯТИЕ - Габрово - инж. Иван НЕДКОВ</b>	<b>0888887047</b>
1. 2780 ТП ДГС - Белцица - инж. Иван БОГДАНОВ	07444 23 16	21. 2140 ТП ДАС „Витиня“ - м. Витиня - инж. Тошко ПЕТКОВ	0723 9 87 45
2. 4470 ТП ДГС - Белово - инж. Христо ДЕЛИН	03581 38 21	22. 3900 ТП ДАС „Муджур“ - инж. Цветан МИХАЙЛОВ	0936 5 40 96
3. 2700 ТП ДГС - Благоевград - инж. Калин ЗАПЕВ	073 88 42 05	23. 5641 ТП ДАС „Русалка“ - Априлци - инж. Валентин ШИПКОВЕНСКИ	06958 23 12
4. 2360 ТП ДГС - Брезник - инж. Петър САВЕВ	07751 30 51		
5. 2900 ТП ДГС - гр. Гоце Делчев - инж. Марко ЗАПРЕВ	0751 6 05 86		
6. 2960 ТП ДГС - Гърмен - инж. Денислав ШЕНГОВ	07523 20 22		
7. 2777 ТП ДГС - Добрищице - инж. Благой КИШЕВ	07447 23 74		



**ЮЖНОЦЕНТРАЛНО ДЪРЖАВНО ПРЕДПРИЯТИЕ - Смолян -  
инж. Ботьо АРАБАДЖИЕВ**

1. 4600 ТП ДГС - Алабак - Велинград - инж. Петър БАЙЛОВ	03095 80 03
2. 6750 ТП ДГС - Ардино - инж. Емил ВОЙВОДОВ	0889 501 868
3. 4230 ТП ДГС - Асеновград - инж. Асен БАКАЛОВ	0889 912 819
4. 4580 ТП ДГС - Батак - инж. Георги СЕРАФИМОВ	0889 501 868
5. 4824 ТП ДГС - Борино - инж. Звездалин БЕКЯРОВ	0882 503 131
6. 4831 ТП ДГС - Доспат - инж. Вергил БАЙКАЛОВ	0884 541 439
7. 4980 ТП ДГС - Златоград - инж. Съби ДИМИТРОВ	0879 979 715
8. 4300 ТП ДГС - Карлово - инж. Мико ПАВЛОВ	0888 545 530
9. 6870 ТП ДГС - Кирково - инж. Илия МИНЧЕВ	0887 421 586
10. 4341 ТП ДГС - Клусура - инж. Златю КЛИЧЕВ	0889 243 193
11. 6900 ТП ДГС - Крумоград - инж. Ламбо ЛАМБОВ	0887 439 971
12. 6600 ТП ДГС - Кърджали - инж. Никола ЙАНЧЕВ	0888 279 418
13. 4820 ТП ДГС - Михалково -	0876 806 598
и.г. инж. СтоянКА КРЧЕВА-ЧАУШЕВА	0888 100 936
14. 6800 ТП ДГС - Момчиладраг - инж. Светла СТОЯНОВА-ТЕНЕВА	0888 618 013
15. 4400 ТП ДГС - Пазарджик - инж. Габрич РАНГЕЛОВ	0887 521 649
16. 4500 ТП ДГС - Панагюрище - инж. Петър ТОДОРОВ	0888 617 825
17. 4550 ТП ДГС - Пещера - инж. Иван ГЪРКОВ	0887 520 506
18. 4002 ТП ДГС - Пловдив - инж. Мирослав ДИМИТРОВ	0887 440 630
19. 4270 ТП ДГС - Първомай - инж. Слави БОГУТЕВ	0884 541 431
20. 4640 ТП ДГС - Раковомо - инж. Славо ВАСИЛЕВ	0888 752 670
21. 4580 ТП ДГС - Родопи - м. Велука - инж. Петър МИРЧЕВ	0889 301 012
22. 4633 ТП ДГС - Селище - инж. Велзар ЧОЛАКОВ	0887 002 465
23. 4747 ТП ДГС - Славейно - инж. Станко ДЕЛИЯНЧЕВ	0888 514 368
24. 4770 ТП ДГС - Смолян - инж. Тодор ВАСИЛЕВ	0886 743 885
25. 4700 ТП ДГС - Смолян - инж. Румен КОМИТЕВ	0889 895 767
26. 4825 ТП ДГС - Триераг - инж. Захарина БАКЛАРЕВА	0887 558 837
27. 4600 ТП ДГС - Чепино - м. Сухата лъка - инж. Борислав ЧОРБОВ	0887 529 519
28. 4890 ТП ДГС - Хвойна - инж. Борис КЪДРИНСКИ	0887 737 171
29. 4180 ТП ДГС - Хисар - инж. Цветан ЦВЕТАНОВ	0887 425 547

**Институт за гората при Българска академия на науките -  
централа**

директор проф. г.с.н. Христо ЦАКОВ	02 962 04 42
Лесотехнически университет - централа	02 862 20 52
ректор проф. г-р Веселин БРЕЗИН	02 91 907
Учебно-опитно горско стопанство „Петрохан“ - с. Бързия - инж. Калин НИКОЛОВ	02 962 59 97
Учебно-опитно горско стопанство „Юндола“ - м. Юндола - инж. Величко ДРАГАНОВ	0887790032
„Агралеспроект“ ЕООД - София - инж. Румен РАЙКОВ	0359 3 10 10
Съюз на лесовъдите в България - проф. г-р Иван ПАЛИГОРОВ	02 988 00 24
„Булпрофор“ - инж. Антоний СТЕФАНОВ	02 981 86 32
Научно-технически съюз по лесотехника	02 952 11 35
проф. г-р Веселин БРЕЗИН	02 988 36 83

30. 4710 ТП ДГС - Широка лъка - инж. Тодор КУШЛЕВ	0887 563 525
31. 4571 ТП ДГС „Борбоб“ - м. Вълча поляна - инж. Йордан ЙОРДАНОВ	0888 397 467
32. 6600 ТП ДГС „Женда“ - Кърджали - инж. Рагослав БОЕВ	0888 011 932
33. 4800 ТП ДГС „Извора“ - Дебин - инж. Стоян САРИЙСКИ	0888 845 672
34. 4241 ТП ДГС „Кормисош“ - Лъки - инж. Динко ГОСПОДИНОВ	0887 637 415
35. 4142 ТП ДГС „Тракия“ - Стряна - инж. Илия СИМЕОНОВ	0888 522 588
36. 4580 ТП ДГС „Широка поляна“ - м. Широка поляна - инж. Муса ХОДЖА	0889 401 540

**СЕВЕРОИЗТОЧНО ДЪРЖАВНО ПРЕДПРИЯТИЕ - Шумен -  
инж. Веселин НИНОВ**

1. 9000 ТП ДГС - Варна - инж. Веселин ЖЕЛЕЗОВ	054 83 31 23
2. 9850 ТП ДГС „Велики Преслав“ - Велики Преслав - инж. Емил ГЕЛОВ	052 613159
3. 9870 ТП ДГС - Върбича - инж. Хълми АМЗА	0538 4 26 13
4. 9500 ТП ДГС - Генерал Тошево - инж. ЙорданКА НАЙДЕНОВА	05391 21 06
5. 9300 ТП ДГС - гр. Добрич - инж. Цанко НИКОЛОВ	05731 21 05
6. 9900 ТП ДГС - Нови пазар - инж. Раду ИВАНОВ	058 60 06 78
7. 7900 ТП ДГС - гр. Омуртаг - инж. Росен РУСИНОВ	0888824886
8. 9200 ТП ДГС - Провадия - инж. Петър ПЕТРОВ	0605 4 21 70
9. 9820 ТП ДГС - Смярбобо - инж. Петю ДРАГОЕВ	05351 22 80
10. 9170 ТП ДГС - Суворово - инж. Рагостин ЖЕЛЕЗОВ	05153 20 90
11. 7700 ТП ДГС - Търговище - инж. Васил ВАСИЛЕВ	0601 6 48 06
12. 9261 ТП ДГС - Цонево - инж. Сава САВОВ	0886 000 561
13. 9700 ТП ДГС - Шумен - инж. Младен МАНЕВ	054 80 04 64
14. 9600 ТП ДГС „Балчик“ - Балчик - инж. КалинКА ТОДОРОВА	0579 7 32 23
15. 9450 ТП ДГС „Гърбел“ - гр. Тервел - инж. Цветелин МИЛАНОВ	05751 22 71
16. 9751 ТП ДГС „Паламара“ - с. Венец - инж. Найден АНГЕЛОВ	05343 21 06
17. 7800 ТП ДГС „Черни Лом“ - Попово - инж. Григор ГОГОВ	0608 4 20 47
18. 9100 ТП ДГС „Шерба“ - с. Старо Оряхово - инж. Йордан РАДОСЛАВОВ	05146 22 37

**Федерация на синдикалните организации от горското  
стопанство и гървопреработващата промишленост -**

инж. Петър АБРАШЕВ	02 952 31 21
Национална федерация „Земеделие и горско стопанство“ към КТ „Подкрепа“ - Анелия НАЧЕВА	0889 007 998
Асоциация на горските фирми в България - инж. Иван ПЕНКОВ	0888 695 549
Браншова камара на гървопреработващата и мебелната промишленост - Стоян СТОЯНОВ	02 963 42 99
Асоциация на преработвателите на гървесина в България - Красимир ДАЧЕВ	02 818 59 11
Национално сдружение „Горобладелец“ - инж. Анелия ПОЧЕКАНСКА	03051 34 38
Асоциация „Общински гори“ - инж. Тихомир ТОМАНОВ	0888 152 366
Сдружение „Частен лесовъг“ - инж. Стефан БЕРОВ	0885 312 850

*Списъкът отразява промените, настъпили до редакционното приключване на броя - 13.02.2015 г.  
За забелязани пропуски и неточности съобщавайте на тел. 02/988 86 42; тел./факс 988 04 15 (сп. „Гора“).*

**МИНИСТЕРСТВО НА ЗЕМЕДЕЛИЕТО  
И ХРАНИТЕ  
ИЗПЪЛНИТЕЛНА АГЕНЦИЯ ПО ГОРИТЕ**

бул. „Хр. Ботев“ № 55, София 1040  
Автоматична телефонна централа 98-511,  
факс: 981-37-36, e-mail: iag@iag.bg

ул. „Антим I“ №17, Автоматична телефонна  
централа 9045

Отразени са данните до 16.02.2015 г.

име и фамилия	длъжност	вътр. тел.	директен
<b>Доц. д-р Георги КОСТОВ</b>	<b>зам.-министър на земеделието и храните</b>	<b>207</b>	
Елза АТАНАСОВА	ст. експерт	207	
Петя СПАСОВА	гл. специалист	207	
<b>РЪКОВОДСТВО</b>			
<b>Инж. Тони КРЪСТЕВ</b>	<b>изпълнителен директор</b>	<b>503</b>	
Маргаритка ПАВЛОВА	гл. специалист	503	
<b>Инж. Красимир КАМЕНОВ</b>	<b>зам.-изпълнителен директор</b>	<b>508</b>	
Величка МАРИНА	гл. специалист - оперативна документация	509	
<b>Инж. Валентина МАРИНОВА</b>	<b>гл. секретар</b>	<b>504</b>	
Галина ГОРАНОВА	гл. специалист	504	
Инж. Веселин РАЙЧЕВ	служител по сигурността на информацията	552	
Дафинка РОНКОВА	финансов контролър	557	988 59 14
<b>ЗВЕНО „ВЪТРЕШЕН ОДИТ“</b>			
<b>Благовеста ЛАЛОВА</b>	<b>ръководител</b>	<b>557</b>	<b>980 81 77</b>
Тони ИЛИЕВА	гл. вътр. одитор		0889231383
Вася МИХАЙЛОВА	гл. вътр. одитор		0884301534
Цветка ПЕТКОВА	гл. вътр. одитор - РДГ		0885610602
<b>ОБЩА АДМИНИСТРАЦИЯ</b>			
<b>ДИРЕКЦИЯ „ФИНАНСОВО-СТОПАНСКИ ДЕЙНОСТИ“</b>			
<b>Силвия МАРИНОВА</b>	<b>директор</b>	<b>559</b>	<b>988 29 72</b>
Диана ХРИСТОВА	ст. експерт	559	
<b>ОТДЕЛ „БЮДЖЕТ, ФИНАНСИ И СЧЕТОВОДСТВО“</b>			
<b>Емилия ТАФРАДЖИЙСКА</b>	<b>началник</b>	<b>560</b>	<b>988 14 95</b>
Инж. Катерина КУТИНА	гл. експерт - счетоводна отчетност	560	988 14 95
Божана ГЕОРГИЕВА	гл. експерт - отчет и разплащания	554	987 35 00
Любомира ИЛИЕВА	гл. експерт - счетоводна отчетност	554	987 35 00
Красимира ПАЛИГОРОВА	гл. експерт	560	988 14 95
Веска ДЕЛЧЕВА	гл. експерт	554	987 35 00
Ваня ХРИСТОВА	гл. експерт - прогнози и бюджет	553	988 30 16
Екатерина ГАНЧОВСКА	ст. счетоводител - касиер	555	987 51 40
Сашка ДИМОВА	ст. експерт	560	988 14 95
Лозина ГИЛОВА	гл. специалист	560	988 14 95
Вера ВЛАХОВА	ст. експерт - прогнози и бюджет	553	988 30 16
Румяна БРУСАРСКА	гл. специалист - платежни процедури в СЕБРА	554	987 35 00

име и фамилия	длъжност	вътр. тел.	директен
<b>ОТДЕЛ „СОБСТВЕНОСТ, ИНВЕСТИЦИИ И КАПИТАЛОВИ РАЗХОДИ“</b>			
<b>Инж. Петко ВРАЧОВСКИ</b>	<b>началник</b>		<b>9045/309</b>
Инж. Стоян КЪНЕВ	гл. експерт - собственост, инвестиции и капиталови разходи		9045/310
Инж. Анелия ГАВРИЛОВА	гл. експерт - управление и стопанисване на държавната собственост		9045/311
Татяна МИХАЙЛОВА	гл. специалист - организация и контрол на материалната база	392	
<b>ДИРЕКЦИЯ „АДМИНИСТРАТИВНО, ПРАВНО И ИНФОРМАЦИОННО ОБСЛУЖВАНЕ“</b>			
<b>Тихомир ДИМИТРОВ</b>	<b>директор</b>	<b>754</b>	<b>988 30 59</b>
Росица ПЪРВАНОВА	гл. специалист	506	987 51 46
<b>ОТДЕЛ „ПРАВНО-АДМИНИСТРАТИВНИ ДЕЙНОСТИ И ЧОВЕШКИ РЕСУРСИ“</b>			
<b>Тодор БОГОМИЛОВ</b>	<b>началник</b>	<b>506</b>	<b>987 51 46</b>
Даниела АНГЕЛОВА	гл. юристконсулт	519	981 60 58
Гергана ЦАРСКА	гл. юристконсулт	519	981 60 58
Анелия ВАСИЛЕВА	гл. юристконсулт	519	981 60 58
Анастасия ВОДЕНИЧАРОВА	гл. юристконсулт	517	981 06 37
Ерджан МУРАД	гл. юристконсулт	517	981 06 37
Александър ФЕРДОВ	гл. експерт - човешки ресурси	510	
Надежда ВИТЕВА	ст. юристконсулт	517	981 06 37
Елена РАДКОВА	ст. юристконсулт	511	
Малинка КЪРПАРОВА	ст. експерт - човешки ресурси	510	
Камелия РАЙЧЕВА	юристконсулт	517	981 06 37
Деница АЛЕКСАНДРОВА	юристконсулт	519	981 60 58
Яница АНАСТАСОВА	гл. специалист	512	988 13 83
Лили ЗАРКОВА	техн. сътрудник - деловодител	512	988 13 83
Маргаритка ИГНАТОВА	техн. сътрудник - деловодител	512	988 13 83
Елена ТОПАЛОВА	техн. сътрудник - деловодител	512	988 13 83
<b>ОТДЕЛ „ИНФОРМАЦИОННО ОБСЛУЖВАНЕ И ВРЪЗКИ С ОБЩЕСТВЕННОСТТА“</b>			
<b>Инж. Ивайло ИВАНОВ</b>	<b>началник</b>	<b>506</b>	<b>987 51 46</b>
Инж. Ирена СТОЯНОВА	гл. експерт	516	988 59 25
Инж. Антон РАЧЕВ	гл. експерт - информационни системи		9045/308
Инж. Мариана СИМЕОНОВА	гл. експерт - информационно обслужване	515	988 82 25
Ланд. арх. Иван БОГДАНОВ	ст. експерт - информационни дейности и комуникационни технологии	506	987 51 46
Инж. Весна КИМОВА	ст. експерт - медийно представяне и протоколно осигуряване дейността на ИАГ	511	
Радка ЛЯХОВА	ст. експерт - връзки с обществеността	516	988 59 25
Инж. Васил ЦИГОВ	ст. експерт	506	987 51 46

име и фамилия	длъжност	вътр. тел.	директен
<b>СПЕЦИАЛИЗИРАНА АДМИНИСТРАЦИЯ</b>			
<b>ДИРЕКЦИЯ „ИНВЕНТАРИЗАЦИЯ И ПРОМЕНИ В ГОРСКИТЕ ТЕРИТОРИИ“</b>			
<b>Инж. Христо ХРИСТОВ</b> Борислава ЯНЕВА	<b>директор</b> гл. специалист	<b>227</b> 513	<b>987 51 42</b> 987 51 42
<b>ОТДЕЛ „ИНВЕНТАРИЗАЦИЯ И ГОРСКОСТОПАНСКО ПЛАНИРАНЕ“</b>			
<b>Инж. Илия АНГЕЛОВ</b> Инж. Любен ЖЕЛЕВ Инж. Мариела МИРОНОВА Инж. Дарина ИЛЧЕВА Лидия ЗДРАВКОВА	<b>началник</b> гл. експерт гл. експерт гл. експерт ст. експерт - WEB базирани приложения	<b>529</b> 529 515 529 515	<b>988 11 97</b> 988 11 97 988 82 25 988 11 97 988 82 25
<b>ОТДЕЛ „ПРОМЯНА НА ПРЕДНАЗНАЧЕНИЕТО И ПРОМЕНИ В СОБСТВЕНОСТТА“</b>			
<b>Инж. Георги КОТАРЕВ</b> Цанко КОЗЛОВ Инж. Джемиле МОЛААХМЕД Инж. Антония ЛОЗАНОВА Инж. Ваня ИВАНОВА Николина НЕДЕЛКОВА Десислава КОСТОВА Миглена ИВАНОВА Григор ГЕОРГИЕВ	<b>началник</b> гл. експерт гл. експерт гл. експерт ст. експерт мл. експерт мл. експерт гл. специалист гл. специалист - горски инспектор	<b>501</b> 412 501 501 501 501 527 411 503	<b>988 32 22</b>  988 32 22 988 32 22 988 32 22 988 32 22 988 80 65
<b>ОТДЕЛ „ВЕЩНИ ПРАВА И ДЪРЖАВНА СОБСТВЕНОСТ“</b>			
<b>Инж. Огнян ЙОСИФОВ</b> Инж. Зоя МИХОВА Инж. Антоанета ТАНЕВА Инж. Мария ЧАМБОВА Драгомир ЦИЦЕЛКОВ Любен ЮСЕВ Ивайло ИВАНОВ	<b>началник</b> гл. експерт гл. експерт гл. експерт ст. експерт гл. специалист специалист	<b>412</b> 528 528 528 527 527 504	 981 44 47 981 44 47 981 44 47 988 80 65 988 80 65
<b>ДИРЕКЦИЯ „ГОРИ И ЛЕСОВЪДСКИ ДЕЙНОСТИ“</b>			
<b>Д-р инж. Ценко ЦЕНОВ</b> Илиана МЕНЦЕЛ	<b>директор</b> мл. експерт	<b>551</b> 551	<b>988 58 42</b>
<b>ОТДЕЛ „ВЪЗБОБНОВЯВАНЕ, СТОПАНИСВАНЕ, ПОЛЗВАНЕ И ЗАЩИТА НА ГОРИТЕ“</b>			
<b>Инж. Димитър БЪРДАРОВ</b> Инж. Емил РАКЪДЖИЕВ	<b>началник</b> гл. експерт - стопанисване на горите държавна собственост	<b>526</b> 556	<b>987 12 74</b> 987 49 90
Инж. Стефан БАЛОВ	гл. експерт - защита на горите	556	987 49 90
Инж. Илиан МУТАФЧИЙСКИ	гл. експерт - лесосечен фонд, дисциплина на пол- зване и лесозащитни мероприятия		9045/324
Инж. Деян СТОЙНЕВ	гл. експерт - стопанисване на горите със защитни и специални функции	556	987 49 90
Инж. Кирил ТАШЕВ	гл. експерт - горска сертификация, отчет и анализ на дейностите в горски територии	552	987 97 92
Инж. Георги ТИНЧЕВ	гл. експерт - управление на защитени територии	552	987 97 92

име и фамилия	длъжност	вътр. тел.	директен
Д-р инж. Анна ПЕТРАКИЕВА	гл. експерт - управление на защи- тени зони по „Натура 2000“	552	987 97 92
Инж. Мария БЕЛОВАРСКА	гл. експерт - горски репродуктив- ни материали и раз- садници	526	987 12 74
Инж. Любомир КРЪСТЕВ	гл. експерт	526	987 12 74
<b>ОТДЕЛ „НЕДЪРЖАВНИ ГОРИ И КОНТРОЛ ВЪРХУ ДЕЙНОСТИТЕ В ГОРИТЕ“</b>			
<b>Инж. Валентин ЧАМБОВ</b> Инж. Татяна АНДРЕЕВА	<b>началник</b> гл. експерт - консултации на недържавни горовла- делци	<b>561</b> 529	<b>988 08 75</b>
Инж. Димитър ВИТЕВ	гл. експерт - стопанисване на недържавни гори	552	988 40 91
Инж. Диана КИРИЛОВА	гл. експерт - стопанисване на недържавни гори и регистри	530	
Инж. Росен РАЙЧЕВ	гл. експерт - контрол върху изпълнение на горскостопанските планове и програми		9045/307
Инж. Руслан МИХАЙЛОВ	гл. експерт - контрол по стопанис- ване на горите	556	987 49 90
Инж. Йордан ПАЛИГОРОВ	гл. експерт - контрол върху дисциплината на ползване и опазване на горските територии		9045/307
Инж. Петко ИЛИЕВ	гл. експерт - консултации на недържавни горовладелци и регистри	556	987 49 90
<b>ДИРЕКЦИЯ „ОПАЗВАНЕ НА ГОРИТЕ И ЛОВ“</b>			
<b>Инж. Димитър БАТАЛОВ</b> Сабина ПЕНКОВА	<b>директор</b> техн. сътрудник		<b>9045/364</b> 9045/365
<b>ОТДЕЛ „ЛОВ И ОПАЗВАНЕ НА ДИВЕЧА“</b>			
<b>Инж. Юлиан РУСЕВ</b> Инж. Любов ИРГЕВА	<b>началник</b> гл. експерт - контрол по стопанисване и ползване на дивеча		<b>9045/303</b> 9045/301
Инж. Мирослав ДЖУПАРОВ	гл. експерт - нормативна уредба и контрол		9045/303
Екатерина БОЖИНОВА	гл. експерт - търговия с дивеч и дивечови продукти		9045/301
Инж. Станка ЧОБАНОВА	гл. експерт - опазване на дивеча		9045/302
Инж. Костадин СПАСОВ	гл. експерт		9045/302

име и фамилия	длъжност	втр. тел.	директен
<b>ОТДЕЛ „ОПАЗВАНЕ, ПРЕВЕНЦИЯ И КОНТРОЛ НА ГОРСКИТЕ ТЕРИТОРИИ“</b>			
<b>Инж. Николай ПИРОНКОВ</b>	<b>началник</b>		<b>981 16 25, 9045/363</b>
Владимир КОНСТАНТИНОВ	гл. експерт - опазване на горите от пожари		987 51 44, 9045/362
Инж. Камен ДИМИТРОВ	гл. експерт - статистика и анализ на контролните дейности		987 51 44, 9045/362
Инж. Спас ТУМБЕВ	гл. експерт - превенция на нарушенията и организация на дейността по опазване на горските територии		987 51 44, 9045/351
Инж. Росица ХОРОЗОВА	гл. експерт - дейности по опазване и контрол на горски територии		987 51 44, 9045/351
<b>ОТДЕЛ „КОНТРОЛ ПО ЛОВА И ГОРИТЕ“</b>			
<b>Инж. Мартин ИВАНОВ</b>	<b>началник</b>		<b>045/322</b>
Христина СТОЯНОВА	гл. специалист	512	988 13 83
<b>ОТДЕЛ „ПРОЕКТИ И СТРАТЕГИЧЕСКО ПЛАНИРАНЕ“</b>			
<b>Д-р инж. Любчо ТРИЧКОВ</b>	<b>директор</b>		<b>9045/360,359 ф. 9045/382</b>
<b>ДИРЕКЦИЯ „ПРОЕКТИ И МЕЖДУНАРОДНИ ДЕЙНОСТИ“</b>			
<b>Инж. Николай ВАСИЛЕВ</b>	<b>началник</b>		<b>9045/361</b>
Инж. Долорес БЕЛОРЕЧКА	гл. експерт - стратегическо планиране и проекти		9045/356
Събина КРАЕВА	ст. експерт - проекти и стратегически документи		9045/357

име и фамилия	длъжност	втр. тел.	директен
Перай РАМАДАНОВ	мл. експерт - научно обслужване и проекти		9045/357
Вяра АРАНГЕЛОВА	гл. специалист	515	988 82 25
Иван БЕЗЛОВ	гл. специалист		9045/358
<b>ОТДЕЛ „МЕЖДУНАРОДНИ ДЕЙНОСТИ“</b>			
<b>Д-р инж. Деница ПАНДЕВА</b>	<b>началник</b>		<b>9045/361</b>
Инж. Георги КОЦЕВ	гл. експерт - международни дейности		9045/324
Д-р Албена БОБЕВА	гл. експерт - международни институции и конвенции		9045/356
Петя СЛАВЧЕВСКА	ст. експерт - международни институции и конвенции		9045/355
<b>ДИРЕКЦИЯ „РАЗВИТИЕ НА ГОРСКИЯ СЕКТОР“ В МЗХ</b>			
<b>Инж. Виржиния ХУБЧЕВА</b>	<b>директор</b>	<b>524</b>	
<b>ОТДЕЛ „ДЪРЖАВНИ ГОРСКИ ПРЕДПРИЯТИЯ“</b>			
<b>Инж. Олег ИЛИЕВ</b>	<b>началник</b>	<b>562</b>	<b>988 14 12</b>
Инж. Емил МАРИНОВ	държавен експерт	562	988 14 12
Инж. Пенчо ПЕТКОВ	гл. експерт	523	981 45 45
Инж. Мария КАМЕНОВА	гл. експерт	523	981 40 45
Инж. Елена КРИЖАН-ВЕЛИЧКОВА	гл. експерт	562	988 14 12
Инж. Антонина КОСТОВА	гл. експерт	527	988 80 65
Пепа ДИМОВА	гл. експерт	524	987 51 43
<b>ОТДЕЛ „СТРАТЕГИИ И ПЛАНИРАНЕ НА ГОРСКОТО СТОПАНСТВО“</b>			
<b>Инж. Спас ТОДОРОВ</b>	<b>началник</b>	<b>525</b>	<b>989 27 41</b>
Екатерина ПОПОВА	държавен експерт	525	989 27 41
Инж. Боян СОКОЛОВ	гл. експерт	525	989 27 41
Мариела ПЧЕЛИНСКА	гл. експерт	524	

## Информация

### Прието е решението за увеличаване на защитните гори

На 17 февруари в Министерството на земеделието и храните се състоя среща между зам.-министъра доц. Георги Костов, зам. изпълнителния директор на Изпълнителната агенция по горите инж. Красимир Каменов и представители на Сдружение за дива природа „Балкани“, които връчиха подписка с искания за съхранение на българската гора. Сдружението настоява за действия и решения за гарантиране на опазването на старите гори и устойчиво ползване на горските ресурси. Предложенията на неправителствената организация са свързани със запазване на поне 10 % гори във фаза на старост без сечи, забрана на окончателната фаза на възобновителните сечи в природните паркове, както и забрана на износа на непреработена дървесина от държавните гори.

„Решението за увеличаване на защитните горски територии като превантивна мярка срещу бедствени ситуации и човешки жертви е вече факт след приетото миналата седмица постановление на Министерски съвет, базирано на предложени от шестте горски предприятия конкретни нови територии, които да бъдат включени и категоризирани като защитни“ - заяви доц. Костов. Така на практика едно от главните искания в подписката е изпълнено.

Всички дейности в държавните горски предприятия се извършват съгласно приети с предварително обществено обсъждане горско-стопански планове, обясни инж. Виржиния Хубчева - директор на Дирекция „Развитие на горския сектор“ в МЗХ. Тя подчерта, че в те-

зи планове са намерили място добрите лесовъдски практики, като всички планирани сечи и залесявания са научно обосновани, съобразени с конкретните екологични условия.

Инж. Красимир Каменов заяви, че Министерството и Агенцията са предприели пакет от 9 мерки за многофункционално управление на горите, които вече дават резултати. Извършват се по-голям брой проверки, въвежда се независим контрол чрез електронни системи и други. Част от исканията на неправителствената организация се припокриват с предприетите от ведомството действия като забраната за провеждане на окончателна фаза на краткосрочно-постепенни сечи на площ по-голяма от 2 ха, както и налагането на промени в стопанските планове на държавните горски стопанства, засягащи видовете и интензивността на сечта, която няма да надвишава 20 %, уточни той.

Предвижда се ускоряване на дейностите за сертификация на държавните горски територии. Около 25 % от тях вече са сертифицирани, а до една година този процент трябва да достигне 80. С това ще се гарантира независим външен контрол за качеството на дейностите в горите, подчерта още инж. Каменов.

Представителите на Сдружение за дива природа „Балкани“ са покани да вземат участие в експертни работни групи, които подготвят промени в наредбата за сечите, както и новите наредби за инвентаризацията и за извършването на екосистемни услуги в горите. ♣

## Почит към традициите, отговорност пред бъдещето

### ТЪРЖЕСТВЕНО ЧЕСТВАНЕ

На 23 декември Държавното ловно стопанство „Тервел“ чества два юбилея - 80 г. от създаването на Горско стопанство и 40 г. на Държавно ловно стопанство. Не бе забравена и важна за колегията годишнина - 135-ата от организираната горска служба в България.

Тържеството започна с откриването на юбилейна плоча пред администрацията на ДЛС „Тервел“ от директора на Североизточното държавно предприятие - Шумен, инж. Веселин Нинов и областния управител на гр. Добрич г-р Маргарита Новоселска. Официални гости на тържеството бяха председателят на Съюза на лесовъдите в България проф. Иван Палигоров, директорът на РДГ - Варна, инж. Тодор Гичев, народният представител от 43-ото Народно събрание от Добричкия регион и общински ръководител на ГЕРБ Живко Мартинов, директори на горски и ловни стопанства и Лесозащитната станция - Варна.

В градинката пред административната сграда, която е една от най-красивите в системата на горите, официалните гости засадиха юбилейно дърво - чинар, отгледан в горския разсадник на ДЛС „Тервел“.

Празничната програма продължи в читалището на града.

В приветственото си слово директорът на ДЛС „Тервел“ инж. Цветелин Миланов каза: „На днешния празник бих искал да благодаря на всички бивши и настоящи лесовъди и служители в стопанството, които със своя труд и грижи допринасят и за опазването и стопанисването на гората и дивеча. Гората е огледалото, в което се виждат резултатите на нашия труд и на нашите усилия. Вековното правило на гората е, че нашата работа днес ще се вижда и оценява от нашите деца и внуци - те ще бъдат най-вярното мерило и най-големият съдник на нашите дела. Затова, уважаеми колеги, нека да работим така, че идните поколения да се произнесат за нашия труд с благодарност, уважение и почит.“

Поздравителни слова произнесоха проф. Иван Палигоров, г-р Маргарита Новоселска, инж. Веселин Нинов, инж. Тодор Гичев.

Колективът на ДЛС „Тервел“ получи поздравителни адреси от министъра на земеделието и храните Десислава Танева, кмета на Община Тервел инж. Живко Георгиев, началника на РС „ПБЗН“ в гр. Тервел инж. Атанас Георгиев, председателя на УС на СЛР „ЛРД - Тервел“ инж. Веселин Влаев, районния прокурор на гр. Тервел Живко Желязков, от ПП ГЕРБ - гр. Добрич, както и от бивши служители на стопанството.

Деца от Школата по рисуване към ОДК „Малкия принц“ с ръководител Виолета Янкова представиха



Колективът на ДЛС „Тервел“, с директора инж. Цветелин Миланов (в средата) и зам.-директора инж. Димчо Стефанов (отдясно)

малка изложба със свои рисунки на тема „Гората и нейните обитатели“.

Юбилейни плакети бяха връчени на официалните гости, както и на бивши служители на ДЛС „Тервел“ с над 35 години служба в горите.

Детският фолклорен ансамбъл към читалище „Димитър Дончев - Доктора“ в гр. Тервел допринесе за празнично настроение на присъстващите с изпълнението на народни танци.

### ДЛС „ТЕРВЕЛ“ ДНЕС

Държавно ловно стопанство „Тервел“ - гр. Тервел, е поделение на Североизточното държавно предприятие - Шумен, и е в териториалния обхват на Регионалната дирекция по горите - Варна. Изцяло обхваща Община Тервел с 26 землища. Разположено е в Дунавската равнина на Южна Добруджа.

Горите и горските площи са пръснати и образуват отделни комплекси и масиви, разделени от обработваеми земи. Стопанството има силно изразен равнинен характер. Средната надморска височина е около 150 метра. Най-високата точка в земите на горския фонд се намира на границата с ДГС - Нови пазар - 274 м н.в., а най-ниската - на границата с ДГС - Генерал Тошево - 80 м надморска височина.

Горите са предимно чисти от цер, по-рядко смесени с блаун, зимен гъб и габър. По склоновете се срещат смесени гори от липи, ясен, клен, габър, гъбове, на победните месторастения - келяв габър, мъждрян, мекш, клен. Създадените култури са предимно от червен гъб, ясен, цер, сребролистна липа, орех или комбинация от тях. Акациевите култури са чисти или в смес

с гледичия, махалебка, ясени.

Първото цялостно устройство на горите, стопанисвани от ДЛС „Тервел“, е извършено през 1951-1952 година. След 1974 г. се изработва ловоустройствен проект, в който се дава предимство на ловностопанските мероприятия.

Създадените в района на ДЛС „Тервел“ в началото на 50-те години на ХХ в. полезащитни горски пояси предимно от гледичия, цер и акация за предотвратяване на ветровата ерозия и равномерно разпределяне на снежната покривка изпълняват и влагозагързващи функции, което е от голямо значение в район, известен със сухия си и топъл климат. Полезащитните горски пояси на ДЛС „Тервел“ са включени в гържавния горски фонд през 1977 г. и се причисляват към горите със специални функции. При последното лесоустройство (2009 г.) общата площ на поясите е 394.9 ха, със запас 30 980 м<sup>3</sup> с клоно и средна възраст на гървостоя 45 години.

Площта на горския фонд на ДЛС „Тервел“ е 15 319.4 ха, от които залесената - 14 161.8 ха (92.6 %), незалесената гървопроизводителна - 531.9 ха, и негървопроизводителна - 625.7 хектара. Горите - гържавна собственост, са 13 163.1 ха, от които 12 007.8 ха залесена площ. С основно гървопроизводителни и средообразуващи функции са 3833.2 ха (25.2 %). Защитните и рекреационните и в защитените територии гори и земи са 10 008.8 ха (74.8 %). Почти цялата територия на стопанството попада в защитените зони на екологичната мрежа „Натура 2000“.

Обособени са два горкостопански участъка със седалище в гр. Тервел и дванадесет охранителни участъка. Предвижда се добив на гървесина от 303 158 м<sup>3</sup>, като средното годишно ползване е 30 315 м<sup>3</sup>, от които 27 583 м от главни сечи и 2732 м<sup>3</sup> от отгледни и санитарни сечи.

През следващия десетгодишен период е предвидено да се извърши залесяване върху 382.6 ха и подпомагане на естественото възобновяване със залесяване - 81.7 ха, и без залесяване - 1027.6 хектара. Почвоподготовката за залесяване е на площ от 44 ха и за подпомагане на естественото възобновяване - 103 хектара.

В района на стопанството има 85.87 ха горски семепроизводствени бази - насажденията от цер, летен гърб, червен гърб, акация, сребролистна липа и планински и полски ясен, които са напълно достатъчни за семействата.

На територията на стопанството се намират природната забележителност „Скално образувание „Пещерата“, която попада в границите на защитената местност „Суха река“, и четири вековни гървета от космат гърб, като на централния площад на града расте гърво на възраст 410 г., с височина 13 м и 3.95 м обиколка на ствола.

Страничните ползвания от горските територии на стопанството са разрешена паша на егър и гребен добитък върху 6448.8 ха на 6447 глави егър или 25 788 глави гребен добитък, или комбинация от тях. Годишно в стопанството се добиват 63 988 kg билки, 10 268 kg горски плодове, както и сено, люцерна, царевича, пшеница, слънчоглед.

Общата площ на ловните райони в стопанството е 59 699.9 ха, като 15 318,4 ха са гори и 44 381.5 ха - земеделски земи.

В трите ловностопански района „Кьостата“, „Каблешково“ и „Сърната“ преобладаващите видове дивеч са благороден елен, елен лопатар, муфлон, дива свиня, сърна, заек, фазан, яребица, пъдпъдък.

## ИСТОРИЯТА РАЗКАЗВА

Древността е оставила малко следи в Тервелския край. Писмените данни са откъслечни. В своите „Писма от Понт“ Публий Овидий Назон, пътувайки от Рим към Томи (днешният гр. Констанца), споменава за местното тракийско племе гети и за гърстите непроходими гори, покриващи тези земи, прорязани от многобройни извори и бързоструйни рекички и изобилни на дивеч. Хилядолетията и човешката намеса са променили Тервелския край до неузнаваемост, настъпило е силно обезлесяване на цели райони.

Първите данни за лесничейство са от 1933-1934 година. Тогава Тервелска околия е румънско владение. Главен лесничей е Петров - българин или сърбин по произход, наричан още „шеф де окол“. Горските надзиратели са осем и един касиер-счетоводител.

През 1935 г. лесничей става Йон Костинеску. Освен него има трима старши горски надзиратели (бригадери). С изключение на селата Бонево и Тревен във всички останали села на околията има горски надзиратели.

През 1933-1934 г. горските надзиратели се занимават с охрана и ползване на горите, като добитите гърва се дават на населението и намиращите се на територията на района войски. Горите са гържавни. Залесявания и отгледни мероприятия в тях не са извършвани.

Тервелският район е богат на дивеч и привлича госта ловци, предимно фабриканти или посланици от Букурещ, които сключват договор за ловуване с Министерството на горите в Румъния и всяка година през зимата идват на лов. Ловът се организира от Тервелското лесничейство, което подsigурява викачи и каруци за превоз. След успешния лов дивечът заедно с ловците заминава за Букурещ.

Най-богати на дивеч са горите Талашмана, Сърната, Слюбенлика, Коджа Анлъка, Кьостата, Данкула, Желарска гора. Ловува се обикновено на дива свиня, сърна, вълк и заек.

На 7 септември 1940 г. по силата на Крайовския договор Южна Добруджа, наречена Кагрлатера, се връща в пределите на България.

Тервел (тогава с. Куртбунар) е околийски център. На земите на бившето румънско лесничейство се устройва българско, което се приема и ръководи от първия лесничей Кочков с помощен персонал счетоводител-секретар. От страната в Тервелското лесничейство биват командировани временно 6 горски стражари, докато се оформи щатът. По новия щат персоналет се увеличава с около 10 горски стражари, старши горски надзирател, архивар и каруцар, изпълняващ и длъжността „прислужник“.

Първа висшестояща организация на лесничейството е Районната инспекция на горите със седалище в Силистра и инспектор Павел Марков. Тя обхваща Силистренски и Добрички окръг с лесничействата в Силистра, Тутракан, Аккадънлар (Дулово), Бейбунар (Срецище), Куртбунар (гр. Тервел), Добрич (гр. Толбухин) и Балчик. Това управление просъществува до 1944 година.

Тервелските гори са нискоствъблени и не са лесоустроени. За снабдяване на населението с гърва годишно се отпускат сечища по предварително изготвени в кметствата списъци. Сечищата се определят не по площ, а по количество гървесина, необходима за жителите - по 2 м<sup>3</sup> на семейство. Предварителна таксация на сечищата не се прави. Всяка година се изготвят годиш-

ни планове за сеч, които се утвърждават от Районната инспекция на горите - Силистра.

Големи количества дърва се отпускат и на мелниците - обикновено по 500-600 м<sup>3</sup> на мелница, а в района те са 11. Масово се браконьерства, особено за добиване на строителен материал.

След първото лесоустройство на горите през 1951 г. лесничеството се преобразува в Горско стопанство - гр. Тервел. По новия щат стопанството разполага с още трима референти (техник-лесовъдци), плановик, домакин, прислужник и касиер.

Стопанисваните гори са предимно от цер, с развит подлес от грян и глог.

Освен от главното ползване стопанството има значителни приходи от странични дейности - паша, земеделие, животновъдство. През 1948 г. в м. Кокарджата се създава ферма с около 1000 овце и 600 свине-майки, като цялата продукция се предава на държавата.

### ЛОВНОСТОПАНСКАТА ДЕЙНОСТ

Голямото богатство на тервелските гори е дивечът, което е предпоставка за създаването на Държавно (представително) ловно стопанство „Тервел“. То се обявява с разпореждане № 5 от 18 януари 1974 г. на Министерския съвет. В същата година в страната се създават общо 9 представителни ловни стопанства. С първото лесоустройство е извършена реорганизация на цялата дейност. Създават се дивечови ниви, но липсата на подходяща механизация за изкореняване на пълновете затруднява дейността. Първите дивечови ниви са малки - от 5 до 20 дка, засяват се с царевича, земна ябълка, картофи. През 1975 г. площта на дивечовите ниви нараства до 2000 декара.

През 1974 г. има около 140 хранилки за едър и 120 за гребен дивеч, 140 солища, 20 чакала. След 10 години ловно-стопанската база на ДЛС „Тервел“ е значително по-богата: 750 чакала, 600 хранилки за едър и 300 за гребен дивеч, 600 солища, 100 водопойща. Стопанството разполага с 5 ловни хижи.

През 1976 г. в стопанството се аклиматизира муфлонът.

През 1980 г. в м. Кьостата се обособява площ от 25 622 дка за интензивно ловно стопанство, предимно за благороден елен, елен лопатар и муфлон.

От 1980 г. за нуждите на гребното дивечовъдство се построява фазанария, като фазанчетата се получават безвъзмездно от други ловни стопанства и се отглеждат до възраст за разселване.

Добрата ловно-стопанска база позволява да се води интензивно ловно стопанство. За дивеча се полагат много грижи, като се изграждат хранилки, поилки, солища, дивечови ниви. Зимното подхранване обезпечава добрите условия за живот на дивеча.

На високо ниво се организира ловният туризъм. В продължение на няколко години ДЛС „Тервел“ реализира над 80 000 валутни лева приход от международен ловен туризъм. ДЛС „Тервел“ се представя на международните изложби на ловни трофеи, като първото участие е през 1971 г. в Будапеща, където трофей от сърндак, отстрелян от горския надзирател Иван Гочев, набира 148 т. СИС и е в елита на страната.

На международното ловно изложение в Пловдив през 1981 г. Ловното стопанство участва с 163 трофея, или 8 % от страната, а златните трофеи са 11 % от общо представените.

През 1979, 1980 и 1981 г. ДЛС „Тервел“ е на първо място в съревнованието между ловните стопанства в стра-

ната, а през 1982 и 1983 г. е на второ място.

През 1984 г. започва ограждането на м. Сюбенлика на площ от 7500 дка за интензивно ловно стопанство на дива свиня, която просъществува до 1993 година.

Данните от пролетната таксация на дивеча през 1984 г. в ДЛС „Тервел“ сочат 2000 сърни, 400 елена лопатари, 340 благородни елена, 100 муфлона, 5500 заека, 14 000 фазана.

На 16.08.1985 г. с първата конка започва строителството на новата сграда, проектирана от арх. Стоянов, в центъра на града, за нуждите на администрацията на ДЛС „Тервел“, като официалното ѝ откриване става през 1993 г. от проф. Иван Маринов - зам.-председател на Комитета по горите към Министерския съвет.

През 1987 г. приходите от международния ловен туризъм стигат 132 000 валутни лв., а от дивечово месо - 124 000 валутни лева.

Действителните дивечови запаси през този период са: 1107 сърни, 523 елена лопатари, 318 благородни елена, 153 муфлона, 1342 дива свиня, 1300 заека, 2100 фазана (7000 за доотглеждане във фазанарията), 310 яребици. За нуждите на международния ловен туризъм са използвани три ловни хижи в местностите Кьостата, Данкула и Талашмана.

Дивечовите ниви се увеличават на 12 000 дка, като се засяват с разнообразни култури.

През периода 1988-1991 г. все още се поддържат и стопанисват трите бази за интензивно развъждане и ползване (БИРП) - „Кьостата“ - за благороден елен, елен лопатар, муфлон, дива свиня и сърна, „Вратника“ - за дива свиня, „Фазанарията“ - за доотглеждане на монголски фазан.

След 1991 г. започва спад в ловно-стопанската дейност. От трите БИРП се поддържа само „Кьостата“. Останалите ловни площи са разградени, а постройките - разрушени.

През 2001 г. със Заповед РД № 46-1411/20.07.2001 г. се определят и утвърждават границите на ловно-стопанските райони на територията на ДЛС „Тервел“. Територията на стопанството е разделена на три дивечовъдни района, едно ловно сдружение с 10 ловни района.

Въпреки трудностите в последното десетилетие има ярко изразен темп на нарастване на приходите от организирания ловен туризъм. През 2002 г. е отчетен приход от 2305 евро, през 2004 г. - 9213 евро, през 2006 г. - 22 555 евро, като нивото на прихода се запазва през следващите четири години. През 2011 г. е отчетен приход от 29 127 евро, през 2012 г. - 42 373 евро, и през 2013 г. - 41 498 евро.

За периода 1999-2008 г. са проведени ловно-стопански мероприятия като засяване и поддържане на дивечови ниви на площ от 3716 дка, построени са съоръжения - 2 комплексни хранилки, 17 хранилки-сеновала, 14 високи закрити чакала, 33 открити чакала, 47 солища и 35 калища.

През 2004 г. е построена нова фазанария и патарник в ДР „Каблешково“, в близост до х. „Данкулак“, в която са доотглеждани годишно 500 фазана, допълвани с други птици - патици, яребици и кеклик, за разселване в стопанството.

Приходите от организирания ловен туризъм за периода 2007-2013 г. са общо 282 252 лв., от които за отстрел - 94 037 лв., дивечово месо - 22 372 лв., и услуги - 165 843 лева.

Инж. Цеца ВЛАЕВА  
главен лесничей на ДЛС „Тервел“

## Второто годишно общо събрание на Дружеството на българските лесовъдци



Участници в конференцията: 1. Стефан Дончев 2. Васил Попов 3. Йордан Митрев 4. Димитър Стоилов 5. Цветко Зеленоградски 6. Георги Кюркчиев 7. Стойко Петков 8. Михаил Букурещлиев 9. Минко Фетваджиев 10. Димитър Киров (?) 11. Н. Стоев (?) 12. Ат. Тороманов (?) 13. Димитър Юркуков (?) 14. Георги Петров 15. Атанас Стамболски 16. Спас Поптодоров 17. Вѣто Доброино 18. Юлиус Милге 19. Антон Митов

Второто редовно общо събрание на Дружеството на българските лесовъдци се провежда от 8 до 10 май 1911 г. във Физическия факултет на Софийския университет в София. Дневният ред включва: отчет на Управителния съвет, приемане на нови членове; изменение на дружествения устав, избор на нов управител и редакционен комитет и контролна комисия, бюджет за следващата година, определяне на мястото за III-то годишно събрание; реферати; разглеждане на предложения, неразисквани от предходното общо събрание; разни предложения; екскурзии.

Събранието е открито от началника на горското отделение при Министерството на търговията и земеделието (МТЗ) - Стоян Брънчев, в присъствието на всички чиновници от Горското отделение на министерството, районни горски инспектори (по това време в България има 6 районни горски инспекции) и 80 членове на дружеството. За „вървежа на дружествените работи“ от името на Управителния съвет докладва Минко Фетваджиев. Научаваме, че в началото на отчетния период (от 01.01.1911 г.) дружествените членове са 17, а в края на отчетния период - 74 души. Управителният комитет е провел 6 заседания. От дружествения орган „Горски преглед“ са излезли 6 книжки от първата година, а до май 1911 г. - 5 книжки (общо до края на годината излизат 10 книжки).

Избран е нов Управителен комитет с председател Стефан Дончев (горски инспектор - София), подпредседател - Спас Поптодоров (лесничей - Самоков), секретар - Минко Фетваджиев (лесничей - София), и Контролна комисия - Станко Панайотов (горски инспектор - Пловдив), Вълчо Вълчев (горски инспектор - Враца). Редакционният комитет е в състав: редактор - Георги Петров (лесничей - с. Лъджане, Пещерско), сътрудници - Цанко Дончев (помощник-лесничей - с. Лъджане), Тодор Димитров (лесничей - Бургас), Васил Попов (лесничей - Стара Загора), Стефан Стойчев (помощник-лесничей - Провадия), Минчо Делянов (управител на горски разсадник „Лонгоза“).

Обсъдените от участниците в общото събрание реферати, подготвени от дружествени членове, са четири. „Яйлаците и тяхното значение за уредба на иглолистните гори в Царството“ - представя Петко Марков - инспектор по горите в МТЗ. Събранието приема, че е належащо решението за отчуждаването на яйлаците в духа на Закона за горите от 1904 година.

Рефератът „Лесовъдството в нашите училища“ е прочетен от Христо

Добрев - помощник-лесничей от Пловдив. Събранието предлага МТЗ да ходатайства чрез Министерството на просвещението да се въведе като задължително преподаването на първоначални познания за важноста на горите в основните училища и на съкратена горска енциклопедия в педагогическите училища, семинариите и учителските конференции. Изнасянето на съвместни лекции с агрономите по места и запознаването на войници с основните принципи на горското стопанство също е сред предложенията на събранието.

По-интересните решения, с които излиза общото събрание след реферата „Законът за горите“ на лесничей от Кюстендил Георги Кюркчиев, са: с оглед по-бързото установяване на границите на горите, обекта на стопанството и разумното стопанисване на горите да се пристъпи към създаване на лесоустройствени бюра, които да съставят плановете за държавни и общински гори; да се открият горските училища и да се изпращат по 10 стипендианти в задгранични горски академии и стопанства; да се прилага установеният от закона ценз за заемане на служба по горите и да се въведе възможно най-скоро предвиденият държавен изпит; предоставяне (заемане) на общинските гори от държавата поради тяхното изчерпване, като се запазят за местното население права само на ползването; да се предвидят по-тежки глоби за пашата в горите.

По въпроса за стабилизирането на персонала общото събрание констатира, че „както висшият, така и нисшият персонал вследствие на недобросъвестни партизани са подложени на големи материални и морални изтезания чрез постоянни и безпричинни местения и уволнения“. Събранието упълномощава Управителният комитет да се яви при министъра на търговията и земеделието и „да го помоли да отмени тази своеобразна и с нищо неоправдана практика“.

След доклада на Христо Груев „Надзор и експлоатация на общинските гори“ Дружеството настоява управлението и издръжката на тези гори да премине в ръцете на държавата, а службата на общинските лесничии да се уреди със специален правилник. След приключване на заседанията на общото събрание 32-ма от дружествените членове провеждат екскурзия до „Хисарлъка“ - Кюстендил, а снимката е запечатала момента от тази екскурзия. Посещението е описано изчерпателно от Георги Петров на страниците на дружественото списание „Горски преглед“.

Гл. ас. Евгени ЦАВКОВ

## Д-р инж. Иван КОСТОВ на 80 години



Роден е на 24.01.1935 г. в с. Драгойново, Пловдивска област.

През 1953 г. завършва реална гимназия в Първомай и три години работи като учител, а през 1963 г. се дипломира във Висшия лесотехнически институт.

Започва лесовъдската си дейност в Горско стопанство - Поморие, където работи две години в горско-техническият участък - Горица.

През 1965-1966 г. е главен инженер на ГС - Малко Търново. От 1967 до 1971 г. е директор на ГС - с. Граматиково. През този период написва дисертация на тема „Устойчивост на иглолистните култури в Странджа планина срещу неблагоприятните фактори на растежната среда“, която защитава през 1974 година.

От 1971 г. постъпва на работа в Районната дирекция на горите - Бургас, отначало като лесничей по залесяването, а по-късно е главен експерт по залесяване и зам. главен директор.

Под негово ръководство се изграждат и модернизират два големи декоративни разсадника в ГС - Бургас и Несебър. След 1980 г. се увеличава залесяването с кедър, силно се редуцира участието на иглолистните, които след 1970 г. започват да страдат от необичайните за тях лесорастителни условия, болести, вредители, суша. По-широко място намира залесяването със зимен дъб и бук на открити площи, разработват се различни схеми на смесване. Внедрява се тежката механизация в подготовката на почвата за залесяване и в отглеждането на създадените култури. През периода 1975-1990 г. се създават над 80 000 дка интензивни култури за ускорено производство на дървесина.

Д-р инж. Иван Костов участва в горската политика по залесяването с множество публикации и конкретни решения за региона. През вре-

мето, когато отговаря за залесяването в Бургаски окръг, са създадени над 500 000 дка горски култури, или половината от залесяванията, извършени до 2000 г. в региона. Укрепването на водосборите на големите язовири „Камчия“ и „Ясна поляна“, създадените лесопаркове и крайпътни залесявания носят отпечатъка на неговите професионални умения и опит.

От 1991 г. е назначен за главен директор на новосъздадената Районна дирекция на горите - Пловдив. През 1993-1995 г. е зам. главен директор на РДГ - Бургас.

През 1995 г. Иван Костов е назначен в Комитета по горите при Министерския съвет като зам.-председател по стопанисването. Отговаря и за международното сътрудничество и научното обслужване.

През 1996 г. като зам.-председател на Комитета по горите д-р Костов подписва в Берн, Конфедерация Швейцария, Българо-швейцарската програма за сътрудничество, която дава началото на природосъобразното и устойчиво стопанисване и ползване на българските гори. През същата година подписва договори за сътрудничество с горски служби във Франция, Белгия, Бавария и Словакия. Д-р инж. Иван Костов е автор на метода за възобновителна сеч за превръщане на издънковите гори в семенни чрез средностъблено стопанство.

Публикувал е повече от 70 заглавия. Автор е на книгата „Горското стопанство в Бургаски район - възникване и развитие (1994)“. През 1997 г. издава в съавторство „Горите и горското стопанство на България“. През 2003 г. излиза от печат „Горските ресурси в Бургаска област в преход към многоцелево и устойчиво стопанисване“, през 2004 г. - „Горите на Малко Търново“, а през 2009 г. - „Изборносечично стопанисване на горите във Вътрешна Странджа“. През 2014 г. излиза книгата „Горите в Бургаска област - история и настояще“, на която е научен редактор и съавтор.

Носител е на „Орден на труда“ - сребърен, златна значка за заселяването на 10-милионния декар в страната, два пъти е награждаван със значката „Отличник на МГПП“ и юбилейни медали.

## Инж. Господин ГОСПОДИНОВ на 70 години



Роден е на 01.02.1945 г. в Бяла, Варненска област. През 1963 г. завършва Техникума по дървообработване и вътрешна архитектура във Варна, а през 1968 г. - ВЛТИ, специалност „Горско стопанство“.

След дипломирането си постъпва на работа в ГС - Старо Оряхово, като началник-участък, от 1972 г. е зам.-директор, а от 1977 г. е директор на стопанството.

Обръща особено внимание на законността в горите и опазването на дивеча в района на с. Старо Оряхово, Долни Чифлик и Бяла. Постига значителни успехи в създаването на нови гори, възобновяването на зрелите високостъблени гори и превръщането на нискостъблени в високостъблени. Създава условия за отглеждане на дивеч в района особено на благородния елен и сърните. На Международното ловно изложение в Пловдив през 1981 г. трофей от сръндак, добит в ГС - Старо Оряхово, печели първо място.

Построява почивна база в с. Шкорпиловци на брега на морето, която се ползва от работниците и служителите за летния отдих, а през зимата - като база за ловен туризъм. Създава контакти с Германия и Чехословакия и организира отдиха на работещите в ГС - Старо Оряхово, на разменни начала. За постигнати високи резултати е награждаван с множество професионални отличия.

От 1986 г. е директор на Дирекция „Лов и риболов“ към Асоциация „Горско стопанство и горска промишленост“. През този период ловната дейност просперира и България става световен първенец на

трофеи от глиган и благороден елен.

През 1989 г. е назначен за зам.-генерален директор на фирма „Лонгоза“. През 1991-1997 г. е директор на Държавно лесничейство „Шерба“ - с. Горни Чифлик. От края на 1998 г. регистрира фирма за горкостопанска дейност и преработка на дървесина.

През цялата си трудова кариера работи за осъществяване на идеята за превръщане на Горските стопанства - Старо Оряхово, и „Шерба“ и прилежащата черноморска територия в атрактивен оазис във всички аспекти на горкостопанската дейност. Налага собствен стил в стопанисването и възпроизводството на горските генетични ресурси. На територията на ГС - Старо Оряхово, са залесени всички лесопригодни площи, съдейства за създаването на мрежа от опитни култури за научноизследователска работа.

Инж. Господинов има съществен принос за подобряване на материалната база на двете горски стопанства. Строи пътища, ловни домове, дивечови огради за размножаване и разселване на дивеча. Охраната на гората и дивеча е на високо ниво. Упражнява строг контрол при ловуването и най-вече при селекционния отстрел. Интересът от чуждестранни ловни туристи към този район е висок поради наличието на капитални трофеи от благороден елен, сръндак и дива свиня.

През 1993 г. инж. Господинов е един от инициаторите за основаването на „Царски ловен клуб“. Целта му е да се популяризира опитът в сферата на ловното дело, екологията, опазването и възпроизводството на генетичния фонд при дивеча за развитието на ловното дело и ловния спорт и подпомагане на горските и ловните структури за запазване и обогатяване на дивечовите популации в страната.

Любовта му към дивеча и животните намира реализация в изградената от него зоокът в м. Горица, между с. Шкорпиловци и Бяла, който се превръща в първата частна зоологическа градина в страната.

## Проф. д.с.н. Пламен Мирчев е избран за член-кореспондент на БАН

На 18 декември 2014 г. Общото събрание на акадеиците в БАН избра проф. д.с.н. Пламен Мирчев за член-кореспондент с изискуващото се мнозинство над 2/3 от числения състав. На конкурса за член-кореспонденти на БАН, обявен на 20 август 2014 г., по „Аграрни и лесовъдни науки“ бяха номинирани 11 кандидати в 5 направления.

Пламен Борисов Мирчев е роден на 29 ноември 1950 г. в София. Висше образование получава във ВЛТИ през 1976 г., специалност „Горско стопанство“. Работи като лесничей в ГС - Хвойна, Смолянско. С конкурс през 1977 г. постъпва в Института за гората. Кандидатска дисертация защитава през 1986 г., научната степен „доктор на науките“ получава през 2005 година. През 2006 г. е избран за професор.

Изследователската дейност на Пламен Мирчев обхваща фаунистика и биология на насекомите вредители в горите, паразитоиди по насекомите, горска екология, включително влияние на климатичните промени и мониторинг върху състоянието на горските екосистеми, лесовъдство, създаване на стационари и експериментални горски култури.

Научните приноси на проф. Мирчев: установени са 43 нови вида от фауната на България, 3 нови вида от фауната на Балканския полуостров, в т.ч. по един нов вид на Сърбия, Турция и Македония; установена е структурата на вредната листогризеща ентомофауна в дъбовите гори, на някои ксилофаги в иглолистните екосистеми и тяхното стопанско отражение в Средиземноморието, вкл. България, Гърция, Турция, Македония, Португалия, Алжир и Мароко. Съвместно с проф. Георги Георгиев от Института за гората и екип е интродуцирана за първи път в Европа и за втори път в света, след

САЩ, *Entomophaga maimaiga* в дъбовите гори у нас, пострадали от *Lymantia dispar* L., в които преди това са използвани химични инсектициди и бактериални препарати, предизвикващи замърсяване на околната среда и загиване на пчелите.

Заедно с чл.-кор. Боян Роснев (ИГ-БАН), проф. Екатерина Павлова (ЛТУ) и колектив е изградена система за мониторинг на състоянието на горите у нас през последните 25 г.

чрез мрежа от 283 опитни площи по схема 16x16 км, които обхващат целия горски фонд на България.

Научните публикации на проф. Мирчев са 181 (през последните 5 г. - 42), 11 монографии и глави от монографии, 82 научни доклада, 611 цитирания, 40 ръководства или участия в международни разработки, 53 ръководства и участия в национални разработки, 18 създадени нови технологии.

В подготовка на научни кадри проф. Пламен Мирчев ръководи двама докторанти, води два лекционни курса, издал е учебник и учебно помагало.

Проф. Мирчев е ръководител на секция „Горска ентомология, фитопатология и ловна фауна“, председател на ОС на ИГ, член на ОС - БАН и комисии. Заемал е и административни длъжности като член на Националната комисия по лесозащита към МГТП, КГ и ИАГ, фонд „Научни изследвания“.



Акад. Александър Х. АЛЕКСАНДРОВ

## Успешно приключи Вторият проект на ДПП „Витоша“ по оперативна програма „Околна среда“

Приключи тригодишният проект „Изпълнение на приоритетни дейности от Плана за управление на Природен парк „Витоша“ - фаза II“, финансиран от Европейския фонд за регионално развитие и от държавния бюджет на Република България чрез Оперативна програма „Околна среда 2007-2013 г.“.

На 16 януари Дирекцията на Природен парк „Витоша“ представи пред журналисти постигнатите резултати по проекта, който е на обща стойност 1 899 975 лв. (1 614 979 лв. от Европейския фонд за регионално развитие и 284 996 лв. национално съфинансиране).

Проектът започна на 17 януари 2012 година. Неговата основна цел бе опазване и възстановяване на приоритетни за парк „Витоша“ природни местообитания, местообитания на видове и техните популации. Избраните природни местообитания са сред най-уязвимите и чувствителни към човешка намеса.

Подпомогнати са популациите на редки, защитени и уязвими видове растения на територията на ПП „Витоша“ като петтичинковата върба, елвезиевото кокиче, жълтата тинтява и мушмуловидната скоруша.

Част от дейностите по проекта са насочени и към опазване и експониране на забележителни дървесни видове. Около тях са оформени огради и са поставени информационни табели. За запазване на генофонда е събран размножителен материал (резници) и са произведени фиданки, които са засадени в м. Дендрариума.

Подобрили са качествата на популациите на бозайници, безгръбначни и риби.

Възстановена е популацията на главоча на територията на парка чрез изкуствено размножаване и пряка реинтродукция.

Успешни са дейностите по възстановяване на популацията на червения аполон - една от малкото видове пеперуди, защитени от За-

кона за биологичното разнообразие и включена в редица международни конвенции.

Създадени са зони на спокойствие на едрите хищници (мечката и вълка) чрез насочване и концентриране на туристическия поток. Две мечки са уловени и маркирани с GPS-GSM нашийници. Проучени са мечките бърлози и са картирани местата, обитавани от вида, след което са поставени предупредителни табели.

Приключена е програмата за възстановяването на балканската дива коза на територията на парка. Диви кози са уловени и транспортирани от НП „Пирин“ в адаптационно заграждение, като им е осигурено постоянно експертно наблюдение и е извършена оценка на динамиката на популацията.

Разработена е оценка на въздействието от посещенията в пещерите и програма от мерки за опазване на пещерната фауна.

Ремонтирана е туристическа инфраструктура на територията на парка. Възстановени са 6 алеини маршрута с обща дължина над 20 км, множество мостове, маси и пейки. Разработени са специализирана кадастрална карта и устройствен план на инфраструктурата в ПП „Витоша“.

Изготвен е воден баланс за територията на парка. Разработена е първата по рода си хидрогеоложка карта на защитената територия. За повишаване на информираността на посетителите на парка са развити тематични маршрути. По обучителна програма е проведена серия от 100 тематични посещения на защитената територия, в които са се включили 4236 деца и групи туристи.

Разработени и издадени са информационни материали за значимостта на защитената територия и за биологичното разнообразие.

Юлия СЪБЧЕВА



**Кирил Цанов. 130 години Горско стопанство Велинград.** „Рони дизайн“, Велинград, 2013 г., 70 стр.

Това е седмата книга на лесовъда д-р инж. Кирил Цанов, дългогодишен директор на Горското стопанство във Велинград и главен директор на РДГ - Пазарджик. Книгата е ценен и все по-рядък пример за желанието на един лесовъд да остави след себе си не само

професионалната следа, но и реговете на писаното слово за преживяното. Съхраняването на историята е не по-малко необходимо от съхраняването на гората, за която инж. Цанов работи цял живот.

„130 години Горско стопанство Велинград“ е структурирано в пет глави, като за разлика от подобни издания в първа глава е представено Горското стопанство сега. На читателите може да направи впечатление, че описанието е до 1995 г., когато инж. Цанов се пенсионира. В това е и неговото предизвикателство към сегашните ръководители - да продължат да пишат историята на стопанството. Ценни обаче остават всички исторически данни, имена на хора, снимки, издирени и включени от автора в книгата.



**Георги Цанков. Отглеждане на пчели и методи за високи добиви.** „Книжен тигър“, 2014 г., 160 стр.

Проф. д-р Георги Цанков е известен наш учен в областта на ентомологията и лесозащитата, но настоящата книга е плод на над 30-годишните му занимания с пчеларство. Това е особен занаят, като се знае, че пчелите са в основата на биоразнообразието в природата чрез

опрашването на диворастящите растения. Разделено по теми, които започват с историята на световното пчеларство, изданието запознава читателите с азбука-

та на това занимание и го направлява във всички практически стъпки по пътя към успешното създаване на пчелини. Достъпно и последователно, с отбелязване на тънкостите и съществени подробности, е описан пътят, по който начинаещият пчелар може да стигне не само до уловството да отглежда пчели, но до прилагането на различни методи, способстващи да получи доход от приятното и полезно хоби.

**Никола Д. Колев. Биосферен резерват „Мантарица“, Природен резерват „Беглика“.** „Военно издателство“ ЕООД, София, 2014, 127 стр.



В изданието на проф. д-р Никола Колев се засягат актуални проблеми на развитието на световната и националната мрежа от биосферни резервати, създавани за опазване на част от природното наследство и биологичното разнообразие на нашата планета. Биосферният резерват „Мантарица“ и природният резерват „Беглика“ са обособени в биома на роговските изолостни гори, създадени за съхраняване на съществуващите в регио-

на естествени горски екосистеми и биоценози. В тези защитени територии естествено са формирани гендроценози и съобщества, сложни по състав и структура, които са представителни за генетичния фонд и биоразнообразието на планинската/горската флора в ареала на Западните Рогови. По Програма „CORINE Biotopes“ в тях са проучени и идентифицирани типичните за природата биологични съобщества и горски хабитати с общоевропейско конзервационно значение. Установено е богато разнообразие на растителността в природния комплекс „Мантарица - Беглика“ и планинския масив Голяма Сютка.

Освен растителните съобщества в изданието се разглеждат още видовият състав на обитаващите района животински и дивечови популации, горската орнитофауна, както и състоянието и развитието на мрежата от защитени територии и зони от „Натура 2000“ в Пазарджикска област и Западните Рогови.

## IN MEMORIAM



**На 2 януари почина инж. Латинка Топалова - Жежиха.** Родена е на 21.03.1977 г. в Благоевград. През 1995 г. завършва Природо-математическата гимназия „Акад. Сергей Корольов“ в родния си град, а през 2001 г. - Лесотехническият университет, специалност „Екология, опазване и възстановяване на природна среда“. През 2003-2006 г. следва редовна докторантура в напра-

влението „Опазване на флората и растителността“ в катедра „Дендрология“ и работи върху труда си „Въздействие на пожарите върху някои компоненти на горските екосистеми“, който остана недовършен. През 2006 г. започва работа в Българска фондация „Биоразнообразие“ и допринася за обявяването през 2007 г. на Природния парк „Беласица“ - най-младия в България. Любовта на Лати към Беласица и несквацият ѝ ентузиазъм превръщат парка не само в природния, но

и в културния феномен на този край. Латинка за първи път у нас въведе световно признатата методика за управление на природозащитни дейности и проекти - „Адаптивно управление“. Приложи много от уменията си като специалист и човек в работата си като туристически водач с деца и институции. Благодарение на усилията ѝ беше създадена първата по рода си „Стая за увеличена реалност“ в България в Регионалния музей в Благоевград. Последните проекти, по които Латинка работеше, са „За Балкана и хората“ и „Беласица отвъд граници - трансгранично сътрудничество по Балканския зелен пояс“. Автор на книгите „Интересните растения на Беласица“, „Пътеводител за Беласица“. Участва в разработването на туристическа карта на района, няколко ръководства за работа с деца и тематични туристически маршрути в Беласица. С ранната кончина на Латинка нашата природозащитна загуби един свой всеотдаен радетел.

**Поклон пред светлата ѝ памет!**

## Чл.-кор. Пламен МИРЧЕВ

Пламен Мирчев е роден в София на 29 ноември 1950 година. Завършва ВЛТИ през 1976 г., в Института за гората е от 1977 г., кандидатска дисертация защитава през 1986 г., докторска - през 2005 г., избран е за доцент през 1990 г., за професор - 2006 година. На 18 декември 2014 г. Общото събрание на академиците в БАН избира проф. д.с.н. Пламен Мирчев за член-кореспондент (подробна биографична справка на стр. 27).

Респектираща научна биография е по-видимата част от личността на чл.-кор. Пламен Мирчев. Но зад нея можем да открием и дълбока душевност, и аналитичен ум, и достъпни за всички разсъждения, и деликатност, и чувство за хумор.

Проф. Мирчев отглежда прекрасна дъщеря, която завърши медицина и вече е лекар в Германия.



## *Бунар се копае на едно място*

**- Проф. Мирчев, с удоволствие Ви честитим високото научно звание. Към него води дълъг път, който не започва с указателна табела и подробна информация. Как се формира Вашият избор и научния Ви интерес в горската ентомология и фитопатология?**

- Вярвам в съдбата и предопределението на човека на този свят. Когато потърсих тема за дипломната си работа, свободни бяха останали само при доц. (после - професор) Георги Ганчев. Той оцени моя интерес към ентомологията. След завършването на института по разпределение започнах работа като лесничей в ГС - Хвойна. Доц. Ганчев си даде труда да ми изпрати телеграма, че в Института за гората има конкурс в секция „Лесозащита“. Това е началото на моя път. Първата ми „любов“ е гъботворката. В нашата страна през 50-те години на XX в. тя представлява голям лесозащитен проблем и започват ентомологични проучвания на вида. Специализацията ми в началото на 80-те години в Чехия при проф. Ярослав Вайзер от Института по патология на насекомите определи моя интерес към този вредител по горите. Основоположникът на направлението патология на насекомите е американският учен Шейнхаус. След него се нареджа проф. Вайзер, при когото имах щастието да попадна като специализант от Института за гората при БАН. Научен ръководител ми беше доц. Роза Григорова от Института по микробиология при БАН.

**- Помните ли „уроците“ на проф. Вайзер и прилагате ли ги и в своята научна кариера?**

- Преди всичко бях впечатлен от личността на професора и неговия начин на работа. Учудващо за мен беше, че той - светило в науката, по-голямата част от лабораторната работа вършеше сам. По това време проф. Вайзер бе получил проби от Африка, защото проучваше патогени по комарите. И тогава, и сега те са голям бич за Африка. Защо влагаше такава всеотдайност в едни лабораторни проби? Защото бе много всеотдаен към делото, което вършеше, и в този момент работеше в тази област, не се разпиляваше. Това за мен, като млад учен, бе сериозен урок за цял живот. Да работя задълбочено, методично, докато не постигна резултат в една научна област - е станало правило за мен. Неслучайно народната поговорка казва: „Бунар се копае на едно място“. Напътствие с този смисъл се опитвам да давам на младите, защото това е принцип в науката - организираност.

**- Има ли такава организираност в нашата наука?**

- Обективните условия, в които работи и се опитва да се развива българската наука, като че ли не предполагат концентрация. В Германия например има няколко хиляди ентомолози и всеки е намерил своята ниша, всеки е капацитет в нея. В нашата ентомология учените са няколко десетки, а в горската енто-

мология - единици. Тук идва изкушението да се подхващат повече направления, или, когато се появи възможност да се включиш в проект, за който има финансиране, отклоняваш се от работата в твоята област. Това е деквалификация за един млад учен, защото той още няма усъвършенстване в определена област. А за да получи признание в бъдеще, поне в началото трябва да работи в тясна специализация. Въпрос на организация. Ученият трябва да има една нишка, която съзнателно да следва цял живот. Тогава ще има значими резултати. Съдбата или обстоятелствата винаги могат да се намесят и при мен е било така, но винаги съм се придържал към основното си научно направление или дадена тема в момента.

**- Научната степен „доктор на селскостопанските науки“ получавате през 2005 г., като дисертацията Ви е за друг вредител в горите - борвата процесия. Втората „любов“ ли е това?**

- От 1990 г. шест години за по един месец имах възможността да работя в Германия с проф. Герхард Х. Шмит от Хановерския университет по темата на докторската ми дисертация „Паразитици по яйцата на борвата процесия в страни от Балканския полуостров“. Да, това е втората ми „любов“. До 50-те години на XX в. у нас има само откъслечни проучвания на този вредител и първото значимо проучване принадлежи на проф. Георги Цанков. Лаская се, че съм продължител на започнатото от него в тази област. Тук е мястото да изкажа своята признателност на двамата учени от предишното поколение, направили много за мен - проф. Георги Цанков и чл.-кор. Боян Роснев. Интересна особеност на отделенията, или катедрите, както е прието у нас, в Университета в Хановер е, че те имат една основна тема, по която се работи известен период, независимо от това, че този вид не е част от фауната на страната. Цели се задълбоченост и всеобхватност на определена научна тема. Отделението и проф. Шмит целенасочено работиха по вида, защото за тях бе важен научният резултат, който да послужи при нужда където потрябва. Моят шанс бе, че такъв център вече бе създаден и проф. Цанков бе поставил основите на сътрудничеството с проф. Шмит. Борвата процесия е медитерански вид и нашата съвместна работа в Германия ни даде достъп до материалите от проучванията на вида от целия му световен ареал. Център за проучване на процесията има в Монпелие, Франция. Преди седмици центърът издаде монография, в която като автори участваме проф. Георги Цанков, проф. Георги Георгиев и аз.

**- Ако направите паралел между времето на Вашето поколение, което започваше своя път в науката, и сегашното, какво ще се получи?**

- Трябва да има условия за квалификация на младия учен, нужна му е обстановка. За разлика от преди сега комуникацията и намирането на информация са много улеснени - с интернет всичко става моментално достояние. Но за реализацията на учения е важна средата и човекът - научният ръководител, който се намира до младия учен в началото на неговия път. Този по-опитен колега дори с човешките си качества като

локомотив може да те потегли напред - с личния си пример или с умението си да следи възможностите за определена област, които младият учен няма как да знае.

Когато подавах документи за конкурса в Института за гората през 1977 г., бяхме 7 кандидати. Сега - нула. В професионален план започвахме с осигурена материална база. Във финансов план - със заплащане, което беше значително по-адекватно на времето от сегашното. Сега имам една докторантка, която подготвя своя труд, получавайки минимална работна заплата. Негобото икономическо състояние на гържавата и финансиране на науката не способстват за привличане на млади хора. Разликата между гения и таланта е следната - геният ще намери начин да се реализира, а за таланта трябва условия.

**- Американският учен и философ Дерек Прайс казва: „Ако гържавата иска два пъти повече научна продукция, трябва да вложи осем пъти повече пари“. Дали това важи само за Западния свят?**

- България има малък брутен вътрешен продукт (БВП). Съответно и по-малък процент от средствата отиват за науката. Но сегашните само 0.14 %, отделени за нея, как да коментираме? Няма да се сравняваме със Запада, но съседните Сърбия и Македония имат по-висок процент. Отново бих повторил - въпрос на организация и поставяне на приоритети, но е нужна концентрация в една посока.

**- Тогава нашата малка страна да изостави ли образованието и науката, докато дойдат по-добри времена?**

- Дълга е темата за образованието в нашата страна. Явна е вредата от делегираните бюджети за училищата, които в основата си поставиха броя на учащите се. Така и 300 отсъствия да направи един ученик, и тройка да не може да върже, няма да го изключат, защото с напускането му може да се закрие цяла паралелка, да се съкратят учители, а парите от бюджета ще „последват“ некадърния ученик в друго училище. Накрая от средните училища излизат 50 000 абитуриенти и ги „чакат“ 70 000 места във висшите училища. Това правилна организация ли е на нашето образование? Добре - влизат във ВУЗ, учат, а после знае ли се от колко завършили специалисти има нужда гържавата? Примерно колко инженери трябва за горското стопанство може да се изчисли, но колко еколози ни трябва? А те се подготвят в най-различни университети у нас.

**- Води се и национална дискусия, предимно в научни издания, къде да се „намира“ науката в момента - в институтите на БАН или в университетите?**

- По принцип и в двете звена може. Но отговорът идва сам - при сегашното състояние на висшите учебни заведения те каква наука могат да развиват? Да се занимава преподавател с наука да речем във ВУЗ-овете е трудно и по друга причина - натоварването му с преподавателска дейност стига до 600 часа.

**- В каква насока се развива лесотехническата наука днес?**

- В Института за гората навремето работиха над 200 души. Сега са 60 и не се знае дали няма да намалеят още. Но както в биологията съществува понятието „скелетна популацията“ - т.е. определен минимум, под който видът не може да се възпроизвежда, така и в науката не може в направлението да работят по 2-3-ма души и това да се води институт. В България имаме Фонд за научни изследвания към Министерството на образованието и науката. Неговото съществуване би било оправдано, ако бюджетът му е да рече 150 млн. лв., но при бюджета си от 10 млн. лв., като максимален размер на финансиране на научна задача е 600 000 лв., какъв смисъл има този Фонд? У нас има 70-ина университета, 50-ина института - над 100 стават потенциалните кандидати за финансиране на проекти към този фонд. Или и по една тема няма да се падне на институт. Тогава? Отново стигаме до организацията и определяне на приоритети.

**- В нашата лесозащита вървят ли рамо до рамо науката и практиката?**

- Създаването на лесозащитните станции в началото на 60-те години у нас е изключителен гържавен акт с поглед в бъдещето. Насоката за тяхното създаване е много правилна - да обединява практиката с науката. Пред лесозащитата у нас винаги има предизвикателства, които лесозащитните станции успяват да решават затова, защото науката има свои приноси и решения. Пример за отлична координация между наука и практика е овладяването на последициите от ветровала през 1961 г. в м. Беглика, засегнал 450 ха смърчови и белоборови гървета. Протежието на ветровала е 40 км, но съвместните усилия на учените от Института за гората и лесовъдците от ГС - м. Беглика, не позволиха нито едно съседно насаждение да бъде нападнато от корояди. Тази зима природно бедствие, по-голямо по мащабите си от това на Витиня, причинено от снеголом и ледолом, порази белоградчишките и чупренските гори. Този лесовъдски проблем съвсем скоро може да се превърне в лесозащитен, ако не се вземат своевременни мерки. Пример за добра организация в лесозащитата е борбата с процесионката - ареалът ѝ бе ограничен до Калферските възвишения. Понастоящем вредителят се увеличава и Националната комисия по лесозащита и ЛЗС са приели становище, че не трябва да се чака

струпването на икономическите прагове на вредност, а да се предприеме адекватна намеса. За мен това е пример как при дадени обстоятелства трябва да се подхожда по-творчески.

С основание можем да наречем блестящ успех сътрудничеството между научния колектив и практикущите от ДГС - Кирково, постигнато в биологичната борба с гъботворката чрез интродукция на ентомофторовата гъба *Entomofaga maimaiga* през миналата година.

**- А проблемът с „Бистришко бранище“ на Витоша?**

- Проблемът има юридическа и биологическа страна. Когато преди 80 г. биосферният резерват е обявен с цел запазване на смърчовата популация, условията за неговото съществуване са били други. Липсата на буферна зона и отсъствието на охрана в последно време довеждат до сегашното му състояние - популацията на смърча там е „смляна“. Пожарът от 2012 г. е следствие от липсата на охрана. Когато работихме в резервата след ветровала от 2002 г., видяхме безброй следи на човешко присъствие. А към лесозащитния проблем там е подхоронено неадекватно и в момента не „изписваме вежди“, а „вадим очи“. В „Парангалица“ например, където Институтът за гората провежда мониторинг от 1986 г. (възложител е МОСВ), се влиза с разрешителен режим и това е нормалното отношение към резервата.

**- Какво, според Вас, е бъдещето на лесотехническата наука?**

- Щом 1/3 от територията на страната са гори, винаги ще има наука за тях. Най-важният момент сега е да се определят приоритетите. Историята на България показва какви успехи са достигнати, когато приоритет например е било образованието. Историята на лесовъдството доказва успеха на далновидно поставените приоритети като организираната от гържавата борба с ерозията, залесяването, лесозащитата.

**- Обичате ли природата?**

- Обичам най-много нашата красива природа - в Северозападна България, в Кюстендилско. Ако трябва да избирам къде да уда по света - в Дубай или на езерото Байкал, ще избира, разбира се, Байкал.

С госта разговаря Светлана БЪНЗАРОВА

## Зов за помощ

Инж. Галина Господинова - специалист в „Горснаб“ ЕООД, страда от онкологично заболяване. За продължаване на лечението са необходими още около 30 000 лева. Средствата са непосилни за нея и съпруга ѝ инж. Борис Господинов - главен редактор на сп. „Гора“. Семейството се обръща към всички колеги и приятели за животоспасяваща подкрепа.

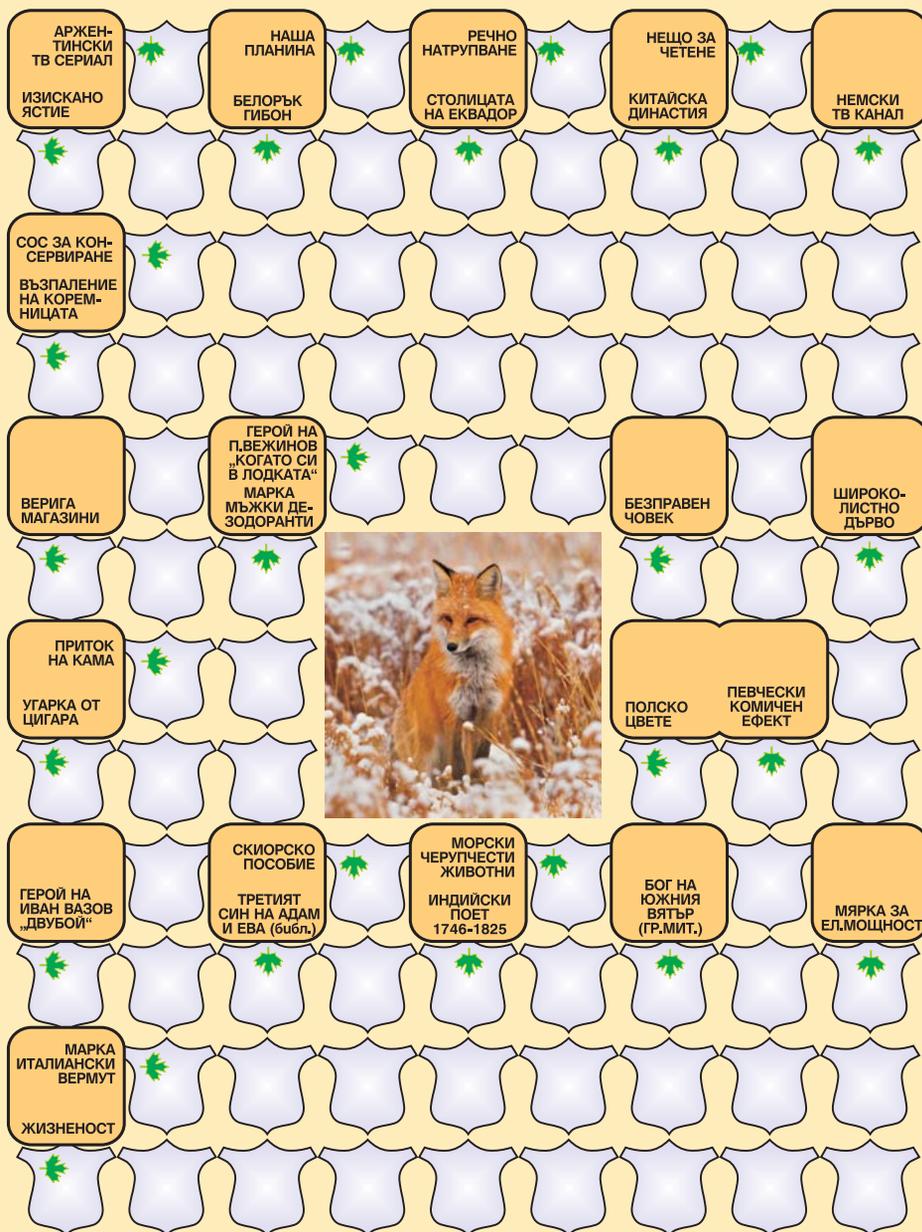
**Банкова сметка:**

**Юробанк България АД**

**BIC BPBI7940**

**IBAN BG08 BPBI 7940 4057 7926 01**

**Галина Георгиева Господинова**



РЕЧНИК: ЛАЛ, СИТ

ВИКТОРИЯ КРЪСТЕВА

**ОТГОВОРИ НА КРЪСТОСЛОВИЦАТА ОТ БРОЙ 1/2015:**

**ВОДОРАВНО:** Катамаран. МОТОРОЛА. Чакал. Мир. Па. Ма. Пи. „Ра“. Ко. Не. Лад. Вас. „Ирина“. Коте. Озон. Сок. Тори. Каратаван.

**ОТВЕСНО:** „Дама пика“. Оса. Тока. Одитор. Лата. Река. Мол. Ви. Вар. Нота. Ром. Вазов (Иван). Калимана. „Ора“. Нара. Есенин (Сергей).

## Самораслящи

Старият горски бай Нено Балканджията играе карти в кафенето. Пристига съседът му и му казва:  
- Ти си играеш тук карти, а един твой приятел е у вас при жена ти.

Нено хвърля картите и тичешком излиза от кафенето. След 30 минути се връща, взема картите и продължава да играе.

- Комицията приказва глупости! Тоя, дето е с жена ми, изобщо не ми е приятел.

\*\*\*

Нено Горският споделя с приятелите на по чашка:

- Жена ми има две качества - положително и отрицателно. Положителното е, че е много човеколюбива. Отрицателното е, че счита за човек само себе си.

\*\*\*

Внукът на бай Нено Балканджията го пита:

- Дядо, като гадох на котката да пие ракия, тя защо не пи?  
- Защото е животно, гядовото.  
- Значи в нашата къща само ти си човек.

\*\*\*

Телефонът звъни рано сутрин. Бай Нено слуша известно време и отговаря сърдито:

- Откъде да знам, да не съм метеоролог?! - и затръшва слушалката.  
- Кой беше? - пита жена му.  
- Не знам - ядосано отговаря той,  
- Някакъв глупак питаше дали хоризонтът е чист.

### СРЕЩА НА ВИПУСК 1980

На 20 юни 2015 г., събота, се организира среща на випуск 1980 г. на ВЛТИ, по случай 35 години от завършването.

Срещата ще се проведе в Хотелски комплекс „Пътървата“, с. Енина, който отстои на 5 км от Казанлък.

За заявки:

инж. Людмила Бекова - 0889 43 62 14,  
инж. Борис Господинов - 0888 81 34 78.

# Ефективна преработка на тънки трупи

● **Wood-Mizer** представя своята нова линия за преработка на тънки трупи SLP 2, която използва технологията на тънките ленти за производство на дъски за палети, осигурявайки доходност и намалявайки производствените разходи



През 2007 г. компанията за пръв път представя линията за преработка на тънки трупи SLP на изложението „Лигна“ в Хановер, Германия. Модулната линия е проектирана да бъде достъпна и

с ниски разходи за поддръжка, да може да се инсталира лесно и да увеличава приходите от преработването на по-евтините тънки трупи. Линията се приема много радушно и успешно се налага на пазара, независимо от първоначалните резерви по отношение на нейните възможности.

За да се спазва традицията, SLP 2 също беше представена за първи път на изложението „Лигна“ в Хановер през 2013 година. Линията може да преработва трупи с диаметър 10-40 см и дължина от 1.2 до 3.6 м в дъски и греди. Благодарение на различни подобрения SLP 2 може да се обслужва само от 2-3-ма работници.

Роман Фронтчак - технически директор на Wood-Mizer, обръща внимание на компактната модулна конструкция на линията като основно нейно предимство: „Съвременната модерна глобална икономика изисква всеки бизнес да предприема действия за повишаване на ефективността и намаляване на разходите. Автоматичната линия SLP 2 дава на нашите клиенти допълнително предимство, като значително намалява необходимостта от човешки труд, което добива все по-голямо значение с постоянното нарастване на разходите за заплати“.

Предимствата на SLP 2 - централен пулт за управление, оптимизиране на транспортирането на материалите, механизираното транспортиране на готовите материали към мястото за сортиране и подреждане и допълнителни възможности за обработка на трупи с неправилна форма и големи вътрешни напрежения.

## Тънките ленти са ключът

Въпреки че широколентовите машини и циркулярните линии традиционно доминират в производството на фасонирани материали в големи обеми, SLP 2 е проектирана с идеята да се използват предимствата на биченето с тънки ленти за постигане на максимална доходност. Марко Коскал - собственик на предприятието за производство на палети в Хърватия, споделя своя опит: „Ние печелим по няколко начина - дебелината на рязане на тънките ленти е едва 2 мм, затова получавам по една дъска повече от всеки труп. Разходите за труд също намаляват, като сега произвеждаме повече кубични метри на работник. Производителността е нараснала 2.5 пъти и дори до 3 пъти - при трупите с диаметър 30-40 сантиметра“.

В сравнение с други автоматизирани линии на пазара SLP 2 е по-малка и по-лека. Роман Фронтчак е бърз в отбелязването на това: „По-късите трупи изискват по-къси транспортъри, което означава по-малко използван материал, и това прави оборудването по-евтино, по-компактно, поддръжката - по-лесна, използва се по-малко енергия“.

Използването на по-малко енергия е ключово в усилията на Wood-Mizer да намали производствените разходи. SLP 2 харчи по-малко енергия от стандартното оборудване благодарение на по-малката мощност на основните двигатели, каквато е необходима при работа с тесни ленти.

## Общ вид на новата линия за преработка на тънки трупи SLP 2

Обикновено линията се предлага в окомплектовка според нуждите на клиента. В основния си вариант тя включва следните компоненти:

### ◆ Централен пулт за управление

Новост при SLP 2 е централният пулт за управление, от който могат да се пускат и спират всички машини, да се променя скоростта на подаване. Този пулт е разположен на място, от което операторът ще има най-добър поглед върху цялата линия, както и върху постъпващите за преработка трупи.

### ◆ Рампа за трупи

Трупите се стоварват първоначално на рампа, от която се насочват автоматично или ръчно към верижен захранващ транспортъор.

### ◆ Сдвоен вертикален банциг (TVS)

TVS е първата машина в автоматичната линия, която сваля по два капака от двете страни на трупа при преминаването. Два отрязани капака падат върху напречен транспортъор, а призмата продължава напред. Сдвояният вертикален банциг често се използва и като част от други линии за преработка на тънки трупи. Неговата компактност и ниската цена го правят подходящ вариант като първа машина за разбичване на трупите при различни технологични схеми.

Компютърното управление на разстоянието между двете ленти осигурява бърза и точна настройка на широчината на рязане. Задвижването се осъществява от два електродвигателя с мощност по 1120 кВт. Лентоводните колела са с бандажни ремъци, което не изисква обработка на контактната им повърхност (бомбиране) и води до по-малка умора на материала на лентите. Главите на сдвояния банциг са наклонени назад с цел намаляване на усилието при навлизане на лентата в трупа. Това увеличава времето на работа на лентите между две заточвания и намалява опасността от повреда на тялото на лентата.

Три са предлаганите варианти за транспортиране на материалите през сдвояния банциг (TVS). Стандартният вариант е верига с бутаци палци, които лесно могат да се преместват в зависимост от дължината на трупите. За подаване на призми, т.е. материали с поне една равна страна, се използва плоска верига. Най-новият вариант на подаване е система от верига с шипове и притискащи ролки също с шипове, което осигурява по-голяма стабилност на трупа по време на разбичването.

Отрязаните капаци се отстраняват по един от двата начина: чрез спирални ролки, които ги хващат и после ги пускат на намиращия се отдолу напречен транспортъор или чрез използването на новите пневматични странични дискове с шипове, които осигуряват пускането на капациите едва след като са напълно отрязани.

### ◆ Единичен хоризонтален банциг (SHS)

Единичният хоризонтален банциг е нова машина, проектирана като част от линията. На нея се отрязва третият капак от долната част на трупа. Така се получава тройно обработена призма с равна основа. Отрязаният капак се отстранява за по-нататъшна обработка. Призмата се насочва от специална ограда и ролков транспортъор към пневматични притискачи, които я центрират от двете страни. По този начин не е необходимо призмата да се завърта преди да достигне до листолаза.

### ◆ Многоглав банциг за листене (HR 500)

Многоглавият банциг за листене може да бъде оборудван с до шест глави в зависимост от желаната капацитет. Всяка глава е задвижвана от 11 кВт-ов електрически двигател. При пълното му оборудване (с 6 глави) листолазът може да произведе 6 палетни дъски и един капак с едно преминаване. Материалът се позиционира прецизно със странични пневматични вилици и горни пневматични ролки, които работят заедно, за да придържат призмата стабилна по време на биченето. Скоростта на подаващата стоманена транспортна лента може да се регулира максимално до 20 м в минута.

### ◆ Транспортъори за манипулиране на капациите

По протежение на линията са разположени напречни транспортъори, върху които капациите падат и се отвеждат на страни.

Веднъж достигнали края на линията, готовите дъски се насочват към един напречен транспортъор за сортиране и подреждане на пакети.

Едно е ясно - технологиите за разбичване на трупи с тънки ленти предлагат предимства за увеличаване на производителността и повишаване на доходността. Те са продуктивни сегмент, който трябва да бъде наблюдаван и взет под внимание от тези, които търсят нови възможности.

За да видите новата линия за обработка на тънки трупи в действие, показана по време на изложението „Лигна“ в Хановер, потърсете „Wood-Mizer SLP 2“ в YouTube.

„Екотехпродукт“ ООД

София 1186, ул. Стар Лозенски път 38

тел/факс: 02/979 17 10, тел.: 02/462 70 35, тел.: 0899 133 110

office@ecotechproduct.com, www.wood-mizer.bg



**ХУСКВАРНА БЪЛГАРИЯ ЕООД**

**София 1797, ж.к. „Младост“ - 2  
бул. „Андрей Ляпчев“ 72  
тел: 02 /8099411,  
факс: 02 /8099413,  
[www.husqvarna.bg](http://www.husqvarna.bg)  
e-mail: [info@husqvarna.bg](mailto:info@husqvarna.bg)**